

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**ÇİM HOKEYİ SPORCULARININ SALDIRGANLIK
DÜZEYİNİN VE PROBLEM ÇÖZME
BECERİLERİNİN İNCELENMESİ**

Kağan ÖZKAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Murat ATASOY

KIRŞEHİR – HAZİRAN/2023

T.C.
KIRSEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**ÇİM HOKEYİ SPORCULARININ SALDIRGANLIK
DÜZEYİNİN VE PROBLEM ÇÖZME
BECERİLERİNİN İNCELENMESİ**

Kağan ÖZKAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Murat ATASOY

KIRSEHİR – HAZİRAN/2023

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Sporda Psikososyal Alanlar Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Kağan ÖZKAN tarafından hazırlanan “Çim Hokeyi Sporcularının Saldırganlık Düzeyinin ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi” adlı tez çalışması 07/07/2023 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oy birliği/oy çokluğu ile **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi

Doç.Dr. Bekir Barış CİHAN
Yozgat Bozok Üniversitesi
Beden Eğitimi ve Spor Fakültesi

Doç.Dr. Murat ATASOY (Danışman)
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Beden Eğitimi ve Spor Fakültesi

Doç.Dr. Levent VAR
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Beden Eğitimi ve Spor Fakültesi

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yaptığımı bildiririm.

Kağan ÖZKAN

ÖNSÖZ

Yüksek lisans sürecine başlamam konusunda beni cesaretlendiren ve her zaman destekleyen eşim Ayşe SUBAŞI ÖZKAN 'a, bu süreç başladıktan sonra aramıza katılan sevgili kızım Adelya ÖZKAN 'a bana verdikleri güç ve sevgi için, beni eğitim hayatım boyunca her zaman destekleyen sevgili annem ve babam Zübeyde ÖZKAN ve Soner ÖZKAN 'a bana öğrettikleri ve kattıkları her şey için en başta onlara teşekkür ederim. Desteklerini her zaman hissettiğim arkadaşlarım Hüseyin AKMAN, Nahsen AVCI, Nadir BİBER, Hakan PAK, Fethi Emre OKŞAK, Nazlı YANAR, Onur ÇOBAN, Kadir KESKİN, Ekrem YILMAZ ve kuzenim Büşra ALKAN 'a tüm destekleri için teşekkür ederim. Türkiye Hokey Federasyonu Başkanımız Sadık KARAKAN'a, Federasyon Başkan Vekilimiz Bayram YÜKSEL'e, Genel Sekreterimiz Ahmet Onur ALBUNAR 'a, çalışmaya katkı sağlayan antrenör ve sporcu kardeşlerime destekleri için teşekkür ederim. Saygı değer danışmanım Doç. Dr. Murat ATASOY'a ve değerli hocalarım Doç. Dr. Levent VAR, Doç. Dr. İrfan MARANGOZ ve Doç. Dr. Eylem GENCER 'e çok teşekkür ederim.

Haziran 2023

Kağan ÖZKAN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLO LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR.....	viii
ÖZET	ix
SUMMARY	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Amacı	2
1.2. Araştırmanın Kapsamı.....	3
1.3. Araştırmanın Soruları	3
2. GENEL BİLGİLER	5
2.1. Sporun Tanımı	5
2.2. Çim Hokeyi	6
2.3. Problem	9
2.3.1. Problem Çözme ve Problem Çözme Becerisi	10
2.3.2. Problem Çözme Aşamaları	10
2.3.3. Problem Çözmeyi Etkileyen Faktörler.....	11
2.3.4. Problem Çözme ve Spor	12
2.4. Saldırganlık	13
2.4.1. Saldırganlık Yönü ve Türleri	15
2.4.2. Saldırganlık Kuramları.....	17
2.4.2.1. İçgüdü Kuramı.....	17
2.4.2.2. Biyolojik Kuram.....	18
2.4.2.3. Engellenme-Saldırganlık Kuramı.....	18

2.4.2.4. İpucu-Uyarılmışlık Kuramı	18
2.4.2.5. Sosyal Öğrenme Kuramı	18
2.4.3. Saldırganlık ve Spor	19
2.5. Literatürdeki Çalışmalar	21
3. GEREÇ VE YÖNTEM	26
3.3. Yöntem	26
3.4. Verilerin Toplanması.....	26
3.5. Verilerin Analizi.....	28
4. BULGULAR	29
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	37
KAYNAKLAR.....	51
EKLER	61

TABLO LİSTESİ

Tablo 4.1: Araştırma katılımcılarına ilişkin demografik veriler.....	29
Tablo 4.2: Problem çözme envanterine ilişkin normallik testi analiz sonuçları.....	30
Tablo 4.3: Saldırganlık düzeyi ölçeğine ilişkin normallik testi analiz sonuçları.....	31
Tablo 4.4: Problem çözme becerisinin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi.....	31
Tablo 4.5: Problem çözme becerisinin yaş değişkenine göre incelenmesi için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) sonuçları.	32
Tablo 4.6: Problem çözme becerisinin eğitim durumu değişkenine göre incelenmesi için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) sonuçları.	32
Tablo 4.7: Problem çözme becerisinin oynanan lig değişkenine göre incelenmesi için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) sonuçları.	33
Tablo 4.8: Problem çözme becerisinin hokey oynama süresi değişkenine göre incelenmesi için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) sonuçları.	33
Tablo 4.9: Problem çözme becerisinin uyku süresi değişkenine göre incelenmesi için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) sonuçları.	33
Tablo 4.10: Saldırganlık düzeyinin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi.....	34
Tablo 4.11: Saldırganlık düzeyinin yaş değişkenine göre incelenmesi için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) sonuçları.	34
Tablo 4.12: Saldırganlık düzeyinin eğitim durumu değişkenine göre incelenmesi için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) sonuçları.	34
Tablo 4.13: Saldırganlık düzeyinin oyunculuk süresine göre incelenmesi için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) sonuçları.	35
Tablo 4.14: Saldırganlık düzeyinin oynanan lig değişkenine göre incelenmesi için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) sonuçları.	35
Tablo 4.15: Saldırganlık düzeyinin uyku süresi değişkenine göre incelenmesi için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) sonuçları.	36
Tablo 4.16: Problem çözme becerisi ve saldırganlık düzeyi arasındaki ilişki için pearson korelasyon analizi.	36

KISALTMALAR

PÇE	: Problem Çözme Envanteri
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
TDK	: Türk Dil Kurumu
TİCİ	: Türkiye İdman Cemiyetleri İttifak
Vb.	: Ve Benzeri

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇİM HOKEYİ SPORCULARININ SALDIRGANLIK DÜZEYİNİN VE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

Kağan ÖZKAN

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Murat ATASOY

Çim hokeyi günümüzde hızla gelişen spor dalları arasında yer almaktadır. Çim hokeyine karşı artan ilgi beraberinde sporcu sayısında da ciddi oranda artış sağlamıştır. Sporcuları ve sporcu davranışlarını inceleyen pek çok çalışma bulunmakla beraber her geçen gün sporcu sayısının arttığı çim hokeyi branşındaki sporcuların davranışlarını inceleyen çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu sebeple çim hokeyi sporcularının saldırganlık düzeyi ve problem çözme becerilerini inceleyen bir çalışmanın alan yazına katkıda sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda çalışmada amaç olarak, çim hokeyi sporcularının saldırganlık düzeyinin ve problem çözme becerilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmaya, Türkiye Hokey Federasyonu faaliyet programına göre Süper Lig, 1.Lig ve 2.Lig seviyelerinde mücadele eden lisanslı ve gönüllü 202 çim hokeyi sporcusu katılmıştır. Katılım sağlayan sporculardan 114'ü erkek 88'i ise kadın sporcudur. Araştırmaya katılan sporculara veri toplamak amacıyla Problem Çözme Envanteri ve Saldırganlık Ölçeği uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda çim hokeyi sporcularının yaşları ve spor yaşları büyüdükçe problem çözme düzeylerinin azaldığı ve spor yaşları arttıkça saldırganlık

düzeylerinin azaldığı gözlemlenmiştir. Çim hokeyi sporcularının cinsiyet değişkenlerine göre ise problem çözme becerilerinin ve saldırganlık davranışlarının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmektedir. Bir başka değişken olan eğitim düzeyi değişkenine göre ise, elde edilen sonuçlara göre eğitim düzeyinin arttıkça problem çözme becerilerinin azalırken, eğitim düzeyi düşük olan sporcuların ise problem çözme becerilerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Problem çözme becerisi envanterinden alınan toplam puan ile saldırganlık düzeyi ölçeğinden alınan toplam puan arasında zayıf düzeyde, istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmektedir.

Haziran 2023, 78 Sayfa.

Anahtar Kelimeler: Problem Çözme Becerisi, Çim Hokeyi Sporcuları, Saldırganlık Düzeyi

SUMMARY

M.Sc.THESIS

INVESTIGATION OF AGGRESSION LEVEL AND PROBLEM SOLVING SKILLS OF FIELD HOCKEY ATHLETES

Kağan ÖZKAN

**Kırşehir Ahi Evran University Institute of
Health Sciences Department of
Physical Education and Sports Department**

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Murat ATASOY

Field hockey is one of the rapidly developing sports branches today. The increasing interest in field hockey has led to a significant increase in the number of athletes. Although there are many studies examining the athletes and their behaviors, the studies examining the behaviors of the athletes in the field hockey branch, where the number of athletes are increasing day by day, are quite limited. For this reason, it is thought that a study examining the aggression level and problem-solving skills of field hockey players will contribute to the literature. In this direction, the aim of this study is to examine the aggression level and problem solving skills of field hockey players. According to the activity program of the Turkish Hockey Federation, 202 licensed and volunteer field hockey players who compete in the Super League, 1st League and 2nd League levels participated in this study. Of the participating athletes, 114 are male and 88 are female athletes. Problem Solving Inventory and Aggression Scale were applied to the athletes participating in the research in order to collect data. As a result of the research, it was observed that as the age and sports age of field hockey players

increased, their problem solving levels decreased, and as their sports ages increased, their aggression levels decreased. According to the gender variables of field hockey players, it is determined that problem solving skills and aggression behaviors do not differ statistically significantly. According to the education level variable, which is another variable, it is seen that problem solving skills decrease as the education level increases, while the problem-solving skills of the athletes with low education level are higher. It is determined that there is a weak, statistically significant, negative relationship between the total score obtained from the problem solving skill inventory and the total score obtained from the aggression level scale.

June 2023, 78 Pages.

Keywords: Problem Solving Skills, Field Hockey Athletes, Aggression Level.

1. GİRİŞ

Spor, bireylerin bedensel ve zihinsel olarak aktif katılım sağladığı, istendik davranışlarla hareket ettiği, yarışma ve eğlenme gayesiyle, amaca yönelik belirli kurallarla gerçekleştirilen fiziksel gelişim ve sağlık yönünden fayda sağlayan bir olgudur (1).

Spor, çağımızın modern toplumlarının kültür ve refah düzeylerinin bir göstergesi olarak anlam kazanan ve sosyal hayatın tüm yönlerini etkileyen önemli bir sosyal olgudur. Farklı bir boyutuyla, spor, barışçıl bir toplumun yaratılmasında en önemli rollerden birini oynayan faktörlerdendir. Milli düzeyde birleştirici, birlik beraberliği sağlayıcı, sosyal ve toplumsal rollerinin yanında, milletlerarası düzeyde ülkeleri birbirine yaklaştırmaya ve barışı sağlayıcı roller üstlenmiştir (2).

Sporun insanlık tarihi kadar eski olduğu söylenebilir. Başlangıçta insanlar sadece kendilerini korumak için spora yönelmişse de daha sonraları spor; insanların fazla enerjilerini boşaltmak, sağlıklarını ve güzelliklerini geliştirip korumak, boş zamanlarını değerlendirmek, barışa katkıda bulunmak ve ticari yararlar sağlamak amacıyla da yapılmıştır (3). Her branşın olduğu gibi hokeyinde tarihsel bir süreci vardır, bugün oynanan formunu kazanmadan önce ilkel bir spor olarak bir top ve bir sopa ile M.Ö. 300 yıllarına kadar oynanan hokey, günümüzde kuralları belirlenmiş erkek ve kadınlarda olimpiyat seviyesinde yarışılan bir branştır (4).

Hokey sporu stick denilen ucu kıvrık sopalar yardımıyla oynanan oynandığı tesise göre isminin değiştiği, oynandığı zemine göre ise kaleye atılmak istenen cismin şeklinin değiştiği bir spor dalıdır. Çim ve salonda oynanan toplar küre biçiminde, sert ve beyaz (veya oynanan yüzeye uygun bir renkte) renkli, çevresi 224-235 mm arasında, ağırlığı 156-163 gr arasında olmalıdır (5).

Problem, amaçlanan hedefe erişmeyi zorlaştıran, insanın zihnini zorlayan, belirsizliklere sebebiyet veren ve kişiyi konfor alanından uzaklaştıran güçlüklerdir. İnsan zihnini bulandıran, durumu belirsizleştiren, kişinin hedefine ulaşmak için bulundurduğu gücünü sömüren, durumu çıkılmaz hale sokan, mevcut tecrübelerle çözümlenemeyen engellerdir (6-8).

Problem çözüme, bir amaca ulaşmak veya ortaya çıkan bir sorunun üstesinden gelmek maksadıyla, kişinin tecrübelerden yararlanarak problemlili süreç ve ortamdan en hızlı uzaklaşabileceği yöntemi belirleme yeteneğidir. Karmaşık ve emek isteyen bu süreç kişinin kendisini ne kadar tanıdığı ile orantılı olarak daha basit ve kolay bir durum alabilmektedir (9).

Bilimsel olarak saldırganlığın tanımı pek çok kez yapılmış olsa da, fiziksel, duygusal, sosyal olarak zarar vermek motivasyonu ile hareket etmek ortak bir tanım gibi değerlendirilebilir. Başka bir deyişle saldırganlık canlı bir organizmada, tahribat meydana getirmek ve organizmanın da bu fiilden kaçınma eğiliminde olduğu eylemler olarak nitelendirilebilir (10,11).

Bir spor organizasyonu esnasında oyuncu, antrenör veya taraftarların bir kısmının mental, fizyolojik ve sosyal etkenlerden aldığı motivasyonla, sporun doğasına uygun olmayacak şekilde, karşı tarafta tahribat yaratmak veya amacına ulaşmak maksadıyla meydana gelen eylemler bütününe sporda saldırganlık denilebilir (12).

Spor müsabakası esnasında yorgunluk, skor durumu, gösterilen performans, küme düşme ya da şampiyonluk hesaplarının yapıldığı pozisyonlarda problem çözüme yeteneği gelişmiş sporcuların saldırgan tavırlardan uzaklaşacağı, problem çözüme becerilerini henüz tam geliştirememiş ve davranışlarının sonuçlarını hesaplamakta zorlanan sporcuların daha saldırgan tavırlar içinde olacağı düşüncesinden hareketle bu çalışmanın yapılması amaçlanmıştır. Hokey gibi nesne kontrolünün en üst seviyede olduğu, vücudun hemen her kas grubunun çalıştığı kondisyon ve dayanıklılığın önemli olduğu bir branşta tüm bu etkenler düşünüldüğünde, sporcular tarafından saldırgan tavırlar sergilediğinde bunun sebebinin problem çözüme becerisinde var olan bir eksiklik olup olmadığının tespiti amaçlanmıştır, saldırganlık ve problem çözüme becerisi arasındaki ilişki incelenecektir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Literatürde saldırganlık ve problem çözüme becerisini ayrı ayrı inceleyen çalışmalar olmasına rağmen bu iki kavramı bir spor branşı özelinde inceleyen sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmektedir. Bu nedenle çalışmamda, Türkiye Hokey Federasyonu'na bağlı Çim Hokeyi Sporcularının Saldırganlık Düzeyinin ve Problem Çözüme becerilerinin çeşitli değişkenlere göre bir farklılık olup olmadığının incelenmek bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Kapsamı

Araştırmada Türkiye Hokey Federasyonu Faaliyet programında yer alan Süper Lig, 1.Lig ve 2.Lig seviyelerinde mücadele eden lisanslı ve gönüllü olan sporcuların saldırganlık düzeyinin ve problem çözmeye becerilerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmektedir.

1.3. Araştırmanın Soruları

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıtlar aranacaktır:

- 1- Çim hokeyi sporcularının problem çözmeye becerilerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark var mıdır?
- 2- Çim hokeyi sporcularının problem çözmeye becerilerinin yaş değişkenine göre anlamlı bir fark var mıdır?
- 3- Çim hokeyi sporcularının problem çözmeye becerilerinin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark var mıdır?
- 4- Çim hokeyi sporcularının problem çözmeye becerilerinin hokey oynama süresi değişkenine göre anlamlı bir fark var mıdır?
- 5- Çim hokeyi sporcularının problem çözmeye becerilerinin mücadele edilen lig seviyesi değişkenine göre anlamlı bir fark var mıdır?
- 6- Çim hokeyi sporcularının problem çözmeye becerilerinin uyku düzeni değişkenine göre anlamlı bir fark var mıdır?
- 7- Çim hokeyi sporcularının saldırganlık düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark var mıdır?
- 8- Çim hokeyi sporcularının saldırganlık düzeylerinin yaş değişkenine göre anlamlı bir fark var mıdır?
- 9- Çim hokeyi sporcularının saldırganlık düzeylerinin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark var mıdır?
- 10- Çim hokeyi sporcularının saldırganlık düzeylerinin hokey oynama süresi değişkenine göre anlamlı bir fark var mıdır?
- 11- Çim hokeyi sporcularının saldırganlık düzeylerinin mücadele edilen lig seviyesi değişkenine göre anlamlı bir fark var mıdır?
- 12- Çim hokeyi sporcularının saldırganlık düzeylerinin uyku düzeni değişkenine göre anlamlı bir fark var mıdır?

13- Çim hokeyi sporcularının saldırganlık düzeylerinin ve problem çözme becerilerinin arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Sporun Tanımı

Spor, toplu halde ya da ferdi olarak gerçekleştirilebilen, özel kuralları olan, insanların başarıma isteğini sistemli ve dengeli şartlarda ortaya koyduran, fiziki ve mental olarak kişilerin gelişimine katkısı olan, kişilerin eğlenme ve öğrenme süreci olarak yaşadığı bir olgudur (13).

Bireylerin monoton bir hayat yerine farklı yerlerde, farklı kişilerle etkileşim halinde olmasını sağlayan spor, hislerin ve farklı yönlerin bir araya gelerek, kişilerin toplumsal hayata katılımının artmasına katkıda bulunur. Bireyler içinde buldukları sosyal yapının bir temsilcisidir aslında, bu yönüyle kültürel ve sosyal değerlerin, bireylerin düşünce tarzı ve hislerine yön verdiği aşikardır. Toplumun hırslarını kendi hırsları haline getirmiş bireyler ket vurduğu duygularını dışarıya aktarabileceği bir ortam bulduklarında saldırganlık içeren davranışlar ortaya çıkabilir. Bu kişiler sporla tanıştığında saldırgan davranışları sporun doğası içinde kaybolacak, zihinsel ve bedensel olarak daha sağlam bir hale gelerek, bundan sonra oluşacak içsel saldırganlık duygusunu daha rahat yönlendirebilecektir (14).

Spor; estetiği, teknik becerileri, fiziksel yetenekleri, rekabeti ve sosyal etkileşimi bir araya getiren bir süreçtir. Zaman içinde geliştirilen araçları kullanarak doğanın ortaya çıkardığı zorlukların üstesinden gelmek için insan becerilerinin kullanılmasını içermektedir. Bu, bireysel ya da toplu olarak, barışçıl bir şekilde, simülasyon yoluyla yapılmaktadır. Boş zamanların artması, sporu popüler bir oyun, oyalanma ve işten uzaklaşarak rahatlama biçimi haline getirmiştir (15). Spor, kişilik oluşumunu ve karakter özelliklerinin gelişimini kolaylaştırmayı amaçlayan bir disiplindir. Yöneticiler tarafından enerjiyi etkin bir şekilde kanalize etmek için kullanılan bir yöntemdir (16). Sporun temel unsuru, insanların fiziksel ve ruhsal sağlığını geliştirmektir ve bu da ekonomik, sosyal ve kültürel gelişime katkıda bulunmaktadır. Ayrıca spor, kişilik oluşumunu ve karakter özelliklerinin gelişimini teşvik eder, bilgi, beceri ve yetenekler kazandırarak çevreye uyumu kolaylaştırır, insanlar, toplumlar ve uluslararasıda dayanışmayı, kaynaşmayı ve barışı teşvik eder ve bireylerin mücadele gücünü artırmaktadır. Ayrıca spor, belirlenmiş kurallara bağlı kalarak rekabetçi

bir ortamda yarışma ve galip gelme fırsatı sağlamaktadır. Bu da çoğu zaman heyecan ve rekabet duygusuna yol açmaktadır. Bu özelliklerin bir sonucu olarak, çağdaş zamanlarda spor, çok çeşitli, son derece faydalı, çok yönlü ve çeşitli bir nitelik kazanmış ve evrensel olarak geçerli hale gelmiştir (15).

Spor, sosyal yaşamın ve kültürün ayrılmaz bir parçasıdır. Toplum ve kültür geliştikçe, sporun önemi ve amacı da değişime uğramaktadır. İnsanlar doğayı bir dereceye kadar manipüle ederek doğa üzerinde hâkimiyet kurmuşlardır. Spor, insan fiziğinin gelişimini kolaylaştırarak onu geliştirmiştir (16).

Ayrıca, bireyler atletizm yoluyla bir takıma veya gruba katılarak yalnızlık duygularını hafifletirler. Bir spor takımını destekleyerek, takımın zaferlerinin ve başarısızlıklarının bir parçası haline gelirler ve takımın başarıları kendilerine de yansır. Taşkınlığın dışavurumu kişi yalnızken belirgin değildir, ancak grup ortamlarında belirginleşir. Bu olgu nedeniyle psikiyatristler spor sahalarını bir tür hastane olarak görmektedir. Spor sahaları, bireylerin bastırılmış duygularını serbest bırakmaları ve nihayetinde duygusal yüklerini boşaltmaları için tedavi yerleri olarak hizmet vermektedir (15).

2.2. Çim Hokeyi

Fransa’ da çobanların kullandığı sopa anlamına gelen ‘Hocquet’ sözcüğünün evrilmiş halinin Hokey olduğu düşünülmektedir. Modern hokeyin ise ortaya çıkıp yaygınlaştığı dönemler, 1800’lü yılların ortasına doğru, İngilizlerin okullarında eğitim olarak vermeye başlamasıyla yaygınlaşıp takım halinde oynanan bir oyun haline gelmiştir. Bulunan bazı belgeler 1861 yılında Londra’da bir kasabada ilk hokey kulübünün kurulduğunu göstermektedir. Kadınların hokeye ilk hokey kulübünün kurulmasından yaklaşık 20 sene sonra başladığı bilinmektedir (15).

Hokeyin 19. Yüzyılın başlarında İngiltere’de okullarda oynanmakta olduğu, ilk kulübün ise erkek takımını 1861 yılında bir tutanakla Blackheat’te kurduğuna dair yazılı belgeler mevcuttur. Çim hokeyi kurallarında önemli katkılar sağlayan bir diğer İngiliz takımı da Tedingtan kulübüdür. Oyuna kattıkları önemli kurallar, kullanılan sopanın omuz hizasının üzerine geçmemesi, ellerin kullanılmaması, topun şeklinin değiştirilmesi ve gol vuruşu için bir alan belirleyerek katkı sağlamışlardır. Bu kurallar Londra’ da kurulan Hokey birliği içinde kabul görmüştür. Hokey tüm dünyaya yayılım gösterirken buna en önemli aracı İngiliz ordusu olmuştur (13).

Hokey branşı, 120 ülkede en popüler 3 spor dalından biri, 28 olimpik branştan birisi olarak kabul görmektedir. Hokeyin olimpiyat oyunlarında, futboldan sonra en fazla seyirci kitlesine sahip ikinci branş olduğu ve 1908 yılından beri Olimpiyat oyunlarında yer aldığı bilinmektedir (15).

Hokey uluslararası alanlarda 1895 yılında itibaren sahne alırken, dört yılda bir düzenlenen dünya kupasının ilki 1971 yılında gerçekleştirilmiştir. Kadınlarda bu branşa katılımı her ne kadar 1895 yıllarında itibaren hazırlık maçları şeklinde gerçekleşmişse de, 1970 li yıllarda ulusal maçlar oynanmaya başlamış ve 1974 tarihinde ise ilk kadınlar dünya kupası tertiplenmiştir (13).

Açık alan ve Salon Hokeyi kategorilerinde oynanan bu branşta; açık alan hokeyi, hokeyin olimpiyat oyunlarında yer alan ve 91,40 m x 55,00 m ölçülerinde sentetik saha üzerinde, 3.66 m ile 2.14 m ölçülerinde kale ile sahada 11, toplamda ise 16 kişilik takımlarla oynanan kategorisi olup; salon hokeyi kategorisi ise daha çok açık alan hokeyine hazırlık evresi olarak, sporcuları kış dönemi içerisinde antrenmanlı tutmak amaçlı olarak oynanmaya başlanan, en fazla 44,00 m x 22,00 m, en az 36,00 m x 18,00 m saha ölçülerinde ve genelde hentbol oyun sahasında, 3.00 m ile 2.00 m ölçülerinde kale ile sahada 6, toplamda ise 12 kişilik takımlarla oynanan kategorisidir. Sporcular bu branşı, 36,5–37 inch uzunluğunda, 737 gram ağırlığı geçmeyen ve genelde 91 cm uzunluğunda “stick” adı verilen sopalar ve 224–235 mm çevresi, 156–163 gram arasında ağırlığı olabilen sert bir topla oynamaktadırlar (15,17).

Hokeyde kaleye giden topun gol değer kazanması için vuruşun şut alanı içinden yapılması gerekmektedir. Günümüzde D olarak adlandırılan bu alanın kaleye uzaklığı 14.63 metredir. Her iki kale önünde de bulunan bu yarım daire çizgilerle belirlenmiştir ve gol vuruşu top çizgi üzerindeyken yapıldıysa da gol geçerli sayılır (15,18).

Oyunda kıyafet ve donanımlar önem arz etmektedir. Oyuncular temsil ettiği takıma ait forma, şort, çorap giyer, dişlik ve tekmelik takarlar. Rakibine zarar verebilecek başka bir şey giymelerine izin verilmez. Oyunun oynandığı top beyaz renkli ve serttir, 155-165 gr arasında değişen ağırlığa sahip topun güçlü bir vuruş ile yaklaşık 160 km hıza ulaşması sebebiyle kaleciler koruyucu bir başlık ve vücut koruyucu özel donanımlar giyerler. Kaleciler vücut koruyucu donanımlarının üstüne her iki takımın ve rakip takımın kalecisinden farklı bir renk forma giyer (13,19).

13. yüzyılda Orta Asya'dan yurdumuzun güneyine Hatay civarına geldiği, anonim bir kitap olan Hatayname adlı eserden anlaşılan Reyhanlı kabilesinin, hokeyin ilkel bir türüne kendi kültürlerinde yer verdikleri ve bu kültürü korumak için etraflarındaki diğer insanlarla temas kurmayan kabilenin oyunun belli bir süre yaygınlaşmasını engellediği bilinmektedir. Hokeyin bu ilkel türüne Reyhanlı kabilesinin 'Hök' diye isimlendirdiği bilinmektedir. Yurdumuzun bir başka şehri Gaziantep'te ise adı 'Höl' olan Asya'da Çöğen(Çevgan, Çukanyan, Bandel, Tubuk, Tüy) olarak bilinen oyuna benzer, takımlar halinde bir mücadele sporuna ait bilgilere ulaşılmaktadır. Eldeki bir sopanın topa vurularak oynanması şekliyle Çevgan İngiliz atlı sporu olan Polo oyununa benzerlik göstermektedir. Bu oyundaki ilerleme aracı olan atın yerine koşma, buzda kayma ya da tekerlekli ayakkabı türleri eklenip, sopanın şeklinde ufak değişiklikler gösterildiğinde bütün bu oyunların temelinde İngilizlerin askeri ve ekonomik hareketlerinde tanıştığı Höl oyunun günümüzde oynanan Hokey türlerinin ilkel türevi olabileceği söylenebilir (15).

Uluslararası Hokey Federasyonu 1924 tarihinde merkez olarak Brüksel şehri seçilerek kurulmuştur. Ülkemizde ise bu branş ilk olarak 1910 yıllarda yabancı asker ve bürokratlar tarafından sergilenmiştir. 1914 ve devam eden tarihlerde yerel halkın ilgisini çeken bu branşta, yerel takımlarında kurulması ile hokey birliği oluşturulmuştur. Fenerbahçe, Galatasaray, Altınordu, Gürbüzler, İdman yurdu takımları öncü kulüpler olarak bu branşa bünyelerinde yer vermiş ve iki devreli şekilde müsabakalar oynamıştır. 1925 yılına kadar geçen sürede Fenerbahçe'nin 4, Altınordu'nun 3, Galatasaray'ın ise 1 kere ipi göğüslediği şampiyonalar yapılmıştır. İstanbul'un farklı semtlerinde ki sahalarda yapılan bu maçlar büyük ilgi çekmiş ve bazı kulüpler birden fazla takımla bu sahalarda boy göstermiştir. Hokey tarihimizde ki ikinci turnuva Müdafaa-i Milliye Cemiyeti tarafından yine bu takımlar arasında gerçekleştirilmiştir (20).

Fenerbahçe Spor Kulübü ve Galatasaray Spor Kulübü çoğunluğu futbolculardan oluşan sporcularla bu branşa sahada yoğunluk göstermişlerdir. Saha içinde olduğu kadar saha dışında da kulüp yöneticilerinin ilgisi büyüktür, bu üyelerden Ahmet ROBENSON, Doktor Hamid, Raşit, Galip, Nasuhi, Ali Sami, Cevdet, Celal beyler yaptıkları bir toplantıda, Anadolu'nun geri kalan kısmına bu branşı yaymak ve tanıtım yapmak için bazı kararlar alırlar. Alınan kararlar doğrultusunda ilk olarak İzmir, Eskişehir, Konya, Isparta hokey branşını tanıtmaya yönelik bilgilendireler yapılmıştır. 1922 tarihinde kurulan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın 18 Eylül 1925 yılında yaptığı toplantıda, Hokey heyeti seçimleri yapılmış, Tahir Yahya Bey Başkanlığa, Osman Hakkı Bey ikinci başkanlığa, üyeliklere ise

Şinasi, Mahmut ve Feridun Dünder beyler getirilmiştir. Türkiye İdman Yurdu Cemiyetleri İttifakı'nın 28 Eylül 1926 tarihinde yaptığı üçüncü kongresinde Hokey Heyeti Başkanlığına daha önce ikinci başkanlık görevini yürüten Osman Hakkı Bey, ikinci başkanlığa Suad Bey, üyeliklere ise Vehip, Mahmut ve Kemal Rıfat beyler seçilmiştir. 9 Eylül 1927 tarihinde yapılan Türkiye İdman Yurdu Cemiyetleri İttifakı'nın 4. kongresinde yapılan seçimlerde başkanlığa Taip Servet Bey, ikinci başkanlığa Osman Hakkı Bey, üyeliklere Mahmut, Suad, ve Ferudun Dünder beyler getirilmiştir. Ancak oyun alanlarının yetersizliği sebebiyle 1926 yılından itibaren hokey uzun sürecek bir sessizliğe gömülmüştür. 6 Şubat 2002 tarihinde Hokey Federasyonu kurularak ülkemizde bu branşın gelişimini ulusal ve uluslararası alanda temsil etmek için girişimlerine başlamıştır (13, 15, 21).

Ülkemizde hokey branşı istenilen seviyeye ulaşmak için Türkiye Hokey Federasyonu önderliğinde aşama kat etmeye devam etmektedir (22). Kuruluş tarihi olarak Türkiye Futbol Federasyonu ile benzer tarihlere denk gelen ilk döneminin ardından, uzun süren faaliyetsiz süreç hokeyi istenilen seviyenin uzağında bırakmıştır. Oyun sahasının ve oyundaki oyuncu sayısının benzerliği ile açık alan sezonunda futbola, kış sezonunda oynanan salon döneminde de futsala benzerlik gösteren hokey, dünya genelinde ve olimpiyatlarda sahip olduğu popüleriteye, mücadele eden kulüp ve sporcu sayısı artış oranını gözlemlediğinde, ülkemizde de artan ilgi ve görünürlük sayesinde ulaşabilmeyi hedeflemektedir (23).

2.3. Problem

Problem, bireylerin amacına ulaşmak için ilerleyişinin önündeki engeller olarak tanımlanabilir (15). TDK (2023) problemi, teoremler veya kurallar yardımıyla çözülmesi istenen soru, mesele ve sorun olarak tanımlamıştır (24). Antrenörler için müsabaka döneminde sporcusunun geçirdiği sakatlık, sporcunun toparlanma süresi ve mağlubiyetler problem oluşturmaktadır. Sporcuların maddi kaygılar duyması ya da duymaması spor performansı açısından bir problem kabul edilebilir, performansı iyi olan sporcuların milli takım hedeflerinin gerçekleşmemesi de sporcunun bireysel olarak karşısına çıkan problemlerinden sayılabilir (25,22). Ayrıca bir birey için problem olduğunu düşündüren bir durum başka bir birey için problem olmayabilir. Bu sebeple problem bireysel ya da bir grup için problem olabilir ancak herkes için aynı anlama gelmeyebilir (26).

2.3.1. Problem Çözme ve Problem Çözme Becerisi

Bir veya birden fazla engel ile karşılaşıldığında bireylerin çözüm üretme, reaksiyon gösterme sürelerinde aksamalar yaşanabilir. Çözümün gecikmesinin nedenleri, yeni bir problemle karşılaşılması, tahmin edilme olasılığı, bireysel performans, zekâ, çözüm için gerekli zaman, daha önce karşılaşılan bir problemse çözümü için yapılmış alıştırmaların sıklığı, beceri yetersizliği veya kaynak eksikliği olarak sayılabilir (27,28).

Problem çözme düşünen zihinlerin en üst seviyede gösterdiği bilişsel faaliyet olarak tanımlanabilir. Problemin çözülebilmesi için ilk yapılması gereken ve problem çözme sürecini başlatan durum problemin tanımlanıp anlaşılabilmesidir. Sürecin sonraki basamağı ise bu probleme karşı geliştirilen amacı belirlemektir. Üçüncü basamak ise belirlediğimiz amacı daha küçük parçalar haline getirerek, dördüncü basamak olan küçük parçalara bölünmüş amaçlarda sonuca giden yolu kolaylaştırmak ve bu küçük amaçlara yönelik problem çözme becerilerinden faydalanmaktır (29).

Geniş bir bakış açısıyla irdelendiğinde günlük hayatın ve iş yaşamının önümüze çıkardığı engellerin çözümü için en etkili yöntemin seçilebilmesi problem çözme becerisi olarak söylenebilir (30). Problem çözme becerisi hayatımızın her alanında kazanabileceğimiz bir beceridir ve gelişimin bir parçasıdır çünkü her büyüme döneminde yeni problemlerle karşılaşırız. Problem çözme becerisini etkileyen faktörlerin başında özgüven, yaş, bireysel farklılıklar, aile tutumu, deneyim ve yaşantı, duygusal etmenler, kaygı, kültür, kişilik gibi etkenlerin bazılarıdır. Sporun içinde bulunan bireyler yetenek, düşünce ve davranışlarını şekillendirirken, sahada ve mücadele esnasında başarı odaklıdır ve mücadele ederken hem rakibe hem kendi takım arkadaşlarına hem de bireysel olarak kendi hareketlerine çözümler üretmelidir (31,32).

2.3.2. Problem Çözme Aşamaları

Problem çözme karmaşık ve komplike bir yapıdır, bu yapının anlaşılabilmesi için problem çözme süreci ve aşamaları iyi bilinmelidir (19).

Literatürde problem çözme aşamaları pek çok şekilde izah edilmeye çalışılmıştır. En kabul gören problem çözme aşamalarını oluşturan 5 basamak aşağıdaki gibidir.

- Problemin farkındalığı,
- Problemin tanımlanması,
- Çözüm seçenekleri üretme,

- Çözüm yolunu belirleme
- Karar verilen çözüm yolunun uygulanması olarak sıralanabilir (33).

Problem çözme insanın sosyal yaşamında, gelişimine paralel olarak karşılaştığı sorunlara karşı sergilediği aktif davranış biçimidir. Amaca yönelik yapılan çalışmaların engellenmesi, problem çözme için yeni yöntemlerin gelişmesine ve deneyim kazanılmasını sağlayabilir (34). Karşılaşılan problem daha önce tecrübe edilmemişse problem çözme süreci yeni bir bilinmezlikle başlayacak ve ilk yapılması gereken konuya ilişkin bilgi toplamak olacaktır. Problemin çözümü için harcanacak süre, tecrübe kazanılan ancak bir an önce problemden kurtulmak için harcanılan bir zamandır (35).

2.3.3. Problem Çözmeyi Etkileyen Faktörler

Alanyazın incelendiğinde problem çözmeyi etkileyen faktörlerden en sık karşımıza çıkanları,

- Özgüven
- Yaş
- Bireysel Farklılıklar
- Mesuliyet Duygusu
- Duyguların Etkisi
- Kültür
- Kişilik
- Kişiler Arası Etkileşimler
- Problem Hakkındaki Bilgi Düzeyi
- Tecrübe olarak sıralanabilir (36,37).

Bireyler günlük hayatta yaşadıkları problemleri, hayatlarının akışını bozmayacak şekilde çözebilmelidir. Bunun için problem çözme becerisine sahip olmalı ve onu sürekli geliştirmelidirler. Problem çözme becerisine sahip bireylerin genel olarak sergiledikleri özellikler şu şekilde sıralanabilir;

1. Yenilikler açıktır.
2. Kararlarını ifade edebilir.
3. Mesuliyet duygusu barındırır.
4. Esnek düşünce yapısına sahiptir.
5. Cesaretlidir ve hareketlilikten kaçmaz.

6. Her zaman bir yedek planı vardır.
7. Kendinden ve düşüncelerinden emin özgüvenlidir.
8. Çok yönlü kişiliğe sahiptirler.
9. Olaylara ön yargısız ve mantık çerçevesinde yaklaşır.
10. Hisselerini kontrol altına alabilirler.
11. Her aksiyon için enerjileri vardır.
12. Üretken kişiliğe sahiptirler.
13. Olumlu, yapıcı ve verimlidirler.
14. Her türlü duruma önce eleştirel bakış açısı geliştirirler (38).

2.3.4. Problem Çözme ve Spor

Spor ve problem çözme becerisinin birlikte incelendiği, çalıştırıcılar, hakemler, oyuncular, yöneticiler ve sporun içinde ki diğer elemanlarla ilgili pek çok bilimsel çalışma olduğu bilinmektedir (30).

Her meslek gurubunda olduğu gibi sporu meslek olarak seçen bireyleri içinde problem çözme becerisi büyük bir önem arz etmektedir. Sahip olduğu teorik ve pratik bilgili problem çözme yeteneğine sahip kişiler toplumun diğer elemanlarına daha kolay aktarabilirler. Spor liselerinde verilecek problem çözme becerileri dersleri, sorunlara çözüm üreten sporcular ve öğrenme öğretme sürecini daha iyi yöneten bireylerin artmasına katkı sağlayabilir (39).

Problem çözme becerisini spor yapan kişilerinin karşılaştıkları problemleri tecrübelerine dayanarak çözmeye çalışmak için kullandıklarını, problem çözme düşüncesi ile hareket ettikleri için beceri ve kabiliyetlerini amacına uygun kullanabildikleri söylenebilir (36). Çim hokeyi arka arkaya gelen problem çözme durumlarından oluşan hızlı, akıcı ve heyecan verici bir oyundur. Her ne kadar bir takım sporu olsa da topa sahip olmak için verilen birebir mücadelelerde kazanımı belirleyen en önemli faktör problem çözme becerisidir (27).

Bireyler ya performans ya da sağlık amaçları için spor yapmaktadır. Performans sporlarında birincil amaç mümkün olan en yüksek başarı seviyesine ulaşmak iken, sağlık sporlarında birincil amaç gelişmiş bir fiziksel ve zihinsel yapıya ulaşmaktır. Performans sporları bağlamında, sporcunun mevcut kapasitesi yarışma sırasında tam anlamıyla ortaya konmaktadır (40). Bir sporcunun kondisyon düzeyi, teknik yeteneği ve taktik becerisi ne olursa olsun, müsabakalar sırasında bunları sergileyemezse değeri azalmaktadır. Performans sporlarında sporcular yoğun baskıya maruz kalır ve rekabetçi atmosferden etkilenirler.

Rekabetçi etkinlikler sırasında sporcuların yaşadığı duygusal dalgalanmalar hem olumlu hem de olumsuz olabilir ve bu nedenle yüksek performans kavramı sadece fiziksellelikle sınırlı olmayıp psikolojik faktörleri de kapsamaktadır. Spora katılımın bireyleri çok sayıda karmaşık zorlukla tanıştırdığına ve problem çözme becerilerinin artmasına yol açtığına inanılmaktadır (41).

Futbol, basketbol ve voleybol gibi sporlar, içerdikleri yoğun baskı nedeniyle önemli düzeyde fiziksel ve psikolojik dayanıklılık gerektirmektedir. Bu sporlar müsabakalar sırasında çeşitli ve farklı senaryolar sunmaktadır (42). Oyuncunun hazırlıksız yakalandığı ve yeterince hazırlanmadığı durumlarda, hızlı ve doğru tepkiler göstermesi ve aynı zamanda rakibini beklenmedik hareketler ve pozisyonlarla baskı altında tutması gerekmektedir. Oyun sırasında karşılaşılan öngörülemeyen ve hazırlıksız durumlarda ve rakibin baskısı altındayken, oyuncunun hızlı ve kesin tepkiler vermesi ve aynı zamanda sürpriz hamleler ve pozisyonlarla rakip üzerindeki baskıyı sürdürmesi gerekmektedir (43).

Sporcular yüksek beklentilerle karşı karşıya kaldıklarında, bu beklentileri karşılayamama korkusu veya kendilerini kendilerinden beklenenden uzak olarak algılamaları nedeniyle stres yaşamaktadırlar (44). Zirve performans araştırmaları, elit sporcuların en iyi performansı gösterebilmeleri için bir dizi stres faktörünü etkili bir şekilde yönetmeleri gerektiğini vurgulamıştır. Bu da stres kaynaklarının hem müsabakayla ilgili hem de müsabaka dışı faktörlerden kaynaklanabileceğini göstermektedir (45).

Stres azaltma tekniklerinin yetersiz uygulanması ya yanlış yönlendirilmiş beklentilere ya da hatalı uygulamalara bağlanabilmektedir. Spor psikolojisi uygulamalarından istenen sonucu elde etmek için, yanlış anlamaları veya yanlışlıkları tespit etmek ve düzeltmek gerekmektedir (46).

Bir sorun, bir kişinin arzu ettiği hedefe ulaşmak için çabalarken karşılaştığı bir engel olarak tanımlanabilmektedir. Bundan sonraki zorluk, engeli aşmak için en uygun yaklaşımı belirlemektir (47).

2.4. Saldırganlık

Alanyazında saldırganlık pek çok kez tanımlanmıştır, en geniş kapsamıyla düşündüğümüzde bazı tanımlar şu şekildedir; Saldırganlık, fiziksel veya psikolojik olarak karşıdaki canlıya

zarar verme, incitme niyetiyle yapılan davranışlardır. 'Agression' sözcüğü temel alınarak İngilizceden 'Saldırganlık' olarak dilimize geçen bir sözcüktür. Karşısındaki birey ya da topluluğa üstünlük sağlamak, hırpalamak, acı vermek ve bunların belirli amaçlar için gerçekleştirildiği, karşı tarafta kaçınma tavırları gözlemlenen davranış türleri saldırganlık olarak nitelendirilebilir (34,35).

Saldırganlık, insanlığın başlangıcından beri var olan bir davranış türüdür. İster çocuk oyunlarında, ister sokak kavgalarında ya da savaşlarda olsun, bir kişinin başka bir kişiye zarar vermeye çalışması en kapsamlı şekilde incelenen insan davranışlarından biridir. "Saldırganlık" konusu günümüzde hala geniş çapta araştırılan bir konudur. Genel olarak, canlı veya cansız bir varlığa fiziksel veya duygusal olarak zarar vermeyi amaçlayan herhangi bir davranış olarak tanımlanmaktadır. Bu alandaki ilk araştırmacılardan biri olan Berkowitz (48), Dollard ve ark. (49) ile birlikte saldırganlığı başka bir bireye veya nesneye zarar vermeyi amaçlayan bir davranış olarak tanımlamıştır. Bu alandaki çok sayıda akademisyen, başka bir bireye acı veren ya da yaralayan her türlü davranışı saldırganlık olarak sınıflandırmanın hatalı olduğunu iddia etmektedir. Bu akademisyenler saldırganlığın temel bileşeninin "niyet" kavramı olduğunu ileri sürmektedirler (50).

Saldırganlık, genellikle bir bireyin kasıtlı olarak zarar verme amacı taşıyan davranışlarını ifade etmek için kullanılan bir terimdir. Bu çerçevede, "zarar verme, incitme" veya "niyet, amaç" gibi unsurlar saldırgan davranışın kavramsallaştırılmasında çok önemlidir. Saldırganlık, hoş olmayan veya rahatsız edici uyaranlar yoluyla başkalarına zarar veren veya rahatsızlık veren zararlı davranışlarla karakterize edilmektedir. Ancak, saldırganlığın incitici ve zarar verici doğasına rağmen her zaman zarar verme amacı taşımadığı unutulmamalıdır. Zarar vermenin yanı sıra, bireyler çeşitli nedenlerle de saldırgan davranışlarda bulunabilmektedirler. Bunlar arasında kişisel özgürlük elde etme, statü kazanma, başkalarını manipüle etme, otorite kurma ve başarı arayışı sayılabilmektedir (51). Saldırganlık, ister silahlı ister silahsız olsun, bir kişiye zarar vermek ya da kendi düşünce ve davranışlarını karşı tarafa empoze etmek amacıyla, direniş karşısında bile, kasıtlı olarak güç kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Saldırganlık, öfke, düşmanlık, rekabet, engelleme, korku gibi durumlar sonucunda ortaya çıkan ve başka bir kişiye zarar vermeyi, engellemeyi, durdurmayı veya korumayı amaçlayan her türlü fiziksel, sözel veya sembolik davranışı ifade etmektedir. Saldırganlık hem olumlu hem de olumsuz şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Kendini savunma veya koruma aracı olarak hizmet edebilir ya da zararlı ve yıkıcı davranışlarla

sonuçlanabilmektedir. Saldırganlığın nesnesi bireyler, kurumlar, fiziksel çevre ve hatta depresyon vakalarında görüldüğü gibi kişinin kendisi olabilmektedir (52).

Saldırganlığı, tek başına gösterilen saldırganlık davranışı olarak bireysel, birden fazla kişinin katıldığı saldırgan davranış olarak kitlesel ve etrafındaki birey ve materyallere zarar verme amacı güderek tamamen şiddet içeren saldırganlık türü olarak 3 çeşit olarak sınıflandırılabilir (12). Yine alanyazın incelendiğinde saldırganlık teriminin çok şemsiye bir kavram olduğu bu sebeple de özel tanımlamalara ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu sebeple saldırganlık davranışı pek çok araştırmada çeşitli kategorilere ayrılmıştır. Saldırganlık kavramı genel olarak saldırganlığın yönü ve türleri ile bir arada incelenmektedir (10).

2.4.1. Saldırganlık Yönü ve Türleri

Alanyazın incelendiğinde pek çok saldırganlık türü kavramı yer aldığı ve genel olarak saldırganlık yönünün ve türlerinin belirli kategorilerde toplandığı görülmektedir. Bunlar; kendine yönelik saldırganlık, dışa yönelik saldırganlık, tepkisel saldırganlık, araçlı saldırganlık, doğrudan tahrik edene yapılan saldırganlık, tahrik edenin dışındakilere saldırganlık şeklinde ki yönler ve ödünleyici saldırganlık, tepkisel saldırganlık, ölç alıcı saldırganlık, yıkıcı saldırganlık, edilgen saldırganlık ve atılgnlık olarak türleri sınıflandırılabilir (12, 53).

Kendine Yönelik Saldırganlık

Kişinin kendisine yönelik saldırgan davranışları içeren bu başlık, bir penaltı atıcısının atışı kaçırdıktan sonra öfkeyle kale direğini tekmelemesi örneği ile açıklanabilir (12).

Dışa Yönelik Saldırganlık

Hedef olarak kendisi dışında birine zarar vermek amacı güden saldırganlık davranışlarıdır. Rakip takımın çalıştırıcıları, oyuncularını ya da teknik ekipten bazı görevliler, hakemler, izleyiciler hatta kendi takım arkadaşları bu saldırı türünün hedefi haline gelebilirler (12).

Tepkisel Saldırganlık

Saldırgan davranışın hedefi ve amacının aynı noktada bulunduğu saldırganlık türüne tepkisel saldırganlık diyebiliriz (12).

Araçlı Saldırganlık

Sporun içinde daha çok karşılaşılan saldırganlık türü diyebileceğimiz bu davranışta asıl amaç karşı takımdaki oyuncuları ekarte etmek, kupa kazanmak, kendisini spor camiasına kanıtlamak ve kabul ettirmektir (12).

Doğrudan Tahrik Edene Yapılan Saldırganlık

Kendisini öfkelenen kişiye karşı yapılan direkt saldırganlık türüdür. Bir oyuncunun kendisine küfreden seyirciye saldırması şeklinde örneklendirilebilmektedir (12).

Tahrik Edenin Dışındakilere Yapılan Saldırganlık

Oyunun akışında hakemin vermiş olduğu karara karşı öfkelenen sporcunun, hırsını rakip oyuncudan çıkarması ya da rakip oyuncunun hal ve hareketlerine öfkelenen taraftarın diğer taraftar grubuna karşı saldırganlaşması şeklinde örneklendirebiliriz (12).

Literatürde saldırganlık türlerinin açıklanmasını sağlayan temel bazı kuramlar bulunmaktadır. Bu kuramlar; İçgüdü kuramı, biyolojik kuram, engellenme-saldırganlık kuramı, ipucu-uyarılmışlık kuramı, sosyal öğrenme kuramıdır (54).

Saldırganlık Türleri

Literatürü incelediğimizde saldırganlık türlerinin altı başlık altında incelenmekte olduğu söylenebilir; Ödünleyici Saldırganlık, Tepkisel Saldırganlık, Öç Alıcı Saldırganlık, Yıkıcı Saldırganlık, Edilgen Saldırganlık ve Atılganlık.

Ödünleyici Saldırganlık

Kendisini eksik ve yetersiz hissedenen bireyler saldırgan davranışlar sergileyebildiği ve bu durumu devam ettirmek istememesi sebebiyle kendisini daha rahat ve güçlü hissedebileceği gruplara dahil olması ya da kendisine güç veren kişilere yakın olması, onların başarılarını benimsemesi, başarılı yönlerini benimsediği gibi saldırgan davranışlarını benimseyeceği bir konuma geçer. Kendini daha güçlü hissedenen bu kişiler açlık duyduğu başarıya ulaşmaya çalıştığında şiddete yönelir. Ödünleyici saldırganlığın temelinde güçsüzlük yatar (53,55).

Tepkisel Saldırganlık

Kişilerin kendisine, çevresine, olaylara karşı saldırganlık gösterebileceği tepkisel saldırganlık türünde, bireyler esas olarak kendilerini engelleyen unsurlara karşı

saldırğanlaşır. Kendisini engellenmiş hissedenden ve başarısızlıklarını buna bağlayan kişiler şiddet içeren davranışlar sergileyebilir (53,56).

Öç Alıcı Saldırğanlık

Ekonomik ve kültürel yönden geri kalmış toplumlarda, topluma katma değer katamadığı için kendisini insanların gözünde küçülmüş hissedenden insanlar kin güderler. Kin duyarak yaptıkları saldırğan davranışları öç alıcı saldırğanlıktır (53).

Yıkıcı Saldırğanlık

Bireylerin farklı konularda beklentilere girmesi ve bu beklentilerin karşılanamamasının yarattığı hayal kırıklığı, duygusal zorlanmalara sebep verir, bu zorlanma kişilerde stres, öfke, üzüntü yaratır ve bu duyguların yoğunlaşması kişide toplum tarafından hoş karşılanmayacak davranış bozuklukları yaratabilir. Bu davranışlar dışarıya yansıdığında yıkıcı saldırğanlık meydana gelebilir (53).

Edilgen Saldırğanlık

Edilgen saldırğanlık bireylerin kendilerini saldırğan davranışa iten hedefe duyduğu, öfke ve şiddeti pasif bir davranış ile ortaya koymasındır (53).

Atılğanlık

Hakkını arama çabasında olan bireyin, diğer bireylerin de haklarına saygı göstererek yaşadığı mağduriyeti düzeltme çabasına atılğanlık denmektedir (53). Atılğanlık, şiddet içeren saldırğanlık eylemleri olarak nitelendirilememektedir. Etkili ve anlaşılır bir iletişimle hakkını savunmak ve önüne çıkan engelleri etkili bir şekilde kaldırabilmektir (55).

2.4.2. Saldırğanlık Kuramları

Literatürde saldırğanlık türlerinin açıklanmasını sağlayan temel bazı kuramlar bulunmaktadır. Bu kuramlar; İçgüdü kuramı, biyolojik kuram, engellenme-saldırğanlık kuramı, ipucu-uyarılmışlık kuramı, sosyal öğrenme kuramıdır (34).

2.4.2.1. İçgüdü Kuramı

Bu kuramın savunucularından biri olan Frued 'a göre, Eros ve Thanatos sırasıyla yaşam ve ölüm içgüdülerini yansıtmaktadır. İnsanda içgüdüsel olarak bulunan saldırğanlığın kaçınılmaz olduğundan bahseden Frued, saldırğan davranışlarla dışa vurumu Katarsis olarak

adlandırmıştır. İnsanların saldırgan davranışlarla yaşadığı katarsisin, belirli aralıklarla yeniden meydana geleceğini savunmuştur. Yine bu kuramın savunucularından olan ve saldırganlığın doğuştan geldiğini düşünen Lorenz'in, Freud'dan farklı olarak saldırganlığın aynı türden gelen canlılar içinde en güçlünün lider olması ve sonraki nesillere en iyi yönlerin aktarılmasından bahseder. Lorenz savaşı kabul edilemez bir saldırganlık davranışı olarak görürken sporun ise kabul edilebilir bir katarsis olabileceği düşüncesini savunur (34).

2.4.2.2. Biyolojik Kuram

Saldırganlığın insan vücudunun doğası gereği olduğu düşüncesine yönelen bu kuramın en dikkat çekici yönü saldırganlık ve kromozomlar arasında ilişki incelendiğinde ortaya koyduğu erkeklerdeki fazladan olan Y kromozomunun saldırgan davranışlara neden olduğu bulguların elde edilmesi denebilir. Testosteron hormonunun erkekleri kadınlara göre daha saldırgan hale getirdiği kanısında bu kuramda hâkim olan düşüncelerdendir (34).

2.4.2.3. Engellenme-Saldırganlık Kuramı

Yale grubu olarak adlandırılan araştırmacı psikologlar, rakip defans oyuncusunu ekarte edemeyen hücum oyuncusunun tekme ya da dirsek atarak net bir saldırgan tavır takınması örneğinde olduğu gibi amaçlanan noktaya ulaşmak için gösterilen çabanın engellenmesi kişilerde daha saldırgan davranışlara sebep olduğu düşüncesini savunmaktadırlar (34).

2.4.2.4. İpucu-Uyarılmışlık Kuramı

Yale grubunun engellenme-saldırganlık kuramını eleştiren Berkowitz engellenmenin her zaman saldırgan davranışlara sebep olmayacağını savunmuştur. Eğer engellemeyi yapan kişi engellediği bireyden daha güçlüyse engellenen bireyde saldırganlık ortaya çıkmayabilir onun yerine engeli ortadan kaldırma seçeneklerini araştırma durumu oluşabilir. Engellenen kişi hemen gerçekleştireceği saldırgan davranışın kendisine daha büyük zarar vereceğini düşünerek uygun ortam ve zemin oluşmasını bekleyerek saldırgan davranışını zamanlama yaparak gösterebileceğini savunur (34,35).

2.4.2.5. Sosyal Öğrenme Kuramı

Saldırganlığın edimsel koşullanma veya gözlemsel öğrenmeyle öğrenilen bir davranış olduğunu ve doğuştan gelmediğini savunan bu kuram, rakip oyuncuyu gol pozisyonuna girmişken düşüren savunma oyuncusunun kendi antrenörü tarafından ödüllendirilmesi

şeklinde gerçekleşen pekiştireç ya da basın yayın organlarında geniş yer tutan ünlü bir oyuncunun intihar girişimi haberinden sonra toplumda artan intihar olaylarının kendine yönelik saldırgan davranışlar sergilenmesinde artışa yol açtığı örnekleriyle açıklanabilir (36).

2.4.3. Saldırganlık ve Spor

Saldırganlık tanımını, spor ve saldırganlık başlığı altına aldığımızda; 'kişinin karşısındakine fiziksel ve psikolojik olarak bilerek zarar verme davranışıdır.' tanımı yetersiz ve hatalı olacaktır. Spor müsabakasının kendisine has olan kuralları, günlük hayatta hukuki sonuçlar doğurabilecek bazı davranışları kabul edilebilir şekle sokmaktadır. Bu sebeple spor ve saldırganlık başlıklarını birlikte incelerken tanımın farklılaşması gerekmektedir (12).

Araştırmacılara göre sporun sözlük anlamı Latince "dağıtmak, birbirinden ayırmak" anlamına gelen disportare ve desport kelimelerinden gelmektedir. İlk hecenin 17. yüzyıldan sonra aşınarak günümüze kadar kullanılan "sport" kelimesine dönüştüğü düşünülmektedir. Yazarın spor tanımı, hem rekabetçi hem de eğlenceli olan ve belirli bir düzeyde güç ve beceri gerektiren faaliyetlerle ilgilidir. Sporun başlıca amaçları fiziksel gelişimin yanı sıra ruhsal ve zihinsel gelişimi teşvik etmek, bireyin zindeliğini korumak ve yaşamdan aldığı keyfi artırmaktır. Ülkemizde, bireylerin spor yapmalarını kolaylaştırmak için çok sayıda spor tesisi, koşu parkuru ve diğer olanaklar bulunmaktadır. Sporlar, aktivitenin sıklığına, yoğunluğuna ve türüne göre sınıflandırılabilir. Ülkemiz, fiziksel aktiviteyi teşvik etmeyi amaçlayan çok sayıda spor merkezi, koşu parkuru ve diğer kaynaklara sahiptir. Sporlar sürelerine, yoğunluklarına ve disiplinlerine göre kategorize edilebilmektedir. Bunlar, bireysel sporlar, takım sporları, boş zaman etkinlikleri için yapılan sporlar ve elit düzeydeki profesyonel sporcular için yapılanlar gibi çeşitli spor türlerinden oluşmaktadır (57).

Sporun önemli bir alanında şiddet ve saldırganlık içeren davranışların yaygınlığı önemli bir konudur. Sporun, kişiler arası saldırgan davranışların sadece hoş görüldüğü değil, aynı zamanda halkın önemli bir kısmı tarafından kutlandığı tek toplumsal yapıyı temsil ettiği ileri sürülmektedir. Günümüzde sporda şiddet konusu önemli bir toplumsal sorun olarak ortaya çıkmıştır (58). İstenmeyen şiddet davranışlarını ve saldırganlığı yönetmek ve engellemek günümüzün önemli bir sorunudur. Uygunsuz davranışlar ve anlaşmazlıklar bireyler, gruplar ve hatta daha geniş ölçekte toplumlar arasında da meydana gelebilmektedir. Sporun bu tür saldırgan davranışları düzenlemek için bir mekanizma olarak hizmet edip edemeyeceği düşünülmektedir. Sporun nazik ve barışçıl davranışları teşvik etmedeki rolü uzunca bir süre

göz ardı edilmiştir. Spor, bireylerin toplumsal normlara ve düzenlemelere bağlı kalarak saldırgan eğilimlerini doğal bir şekilde kanalize etmelerini sağlamaktadır (59). Saldırganlık hem günlük hayatımızda hem de sporda giderek daha yaygın hale gelmektedir. Günlük hayatımızda, ekonomik zorluklardan kaynaklanan stres ve rutinin monotonluğu olumsuz davranışlara yol açabilmektedir. Sporda ise başarı çoğu zaman belirlenen kurallar çerçevesinde rakibi engelleme becerisine bağlıdır. Sporcu, müsabakalar sırasında başarı elde etmek için rakibiyle rekabete girer. Ancak sporcu her müsabakada aynı zamanda kendisine ve çevresine karşı da rekabet etmektedir. Başarısızlıktan kaçınmak ve odaklanmayı sürdürmek için sporcular mevcut yeteneklerinin ötesinde aşırı riskli davranışlarda bulunabilmektedirler. Sporda saldırganlık terimi, bir sporcunun müsabaka sırasında rakibine, hakeme veya takım arkadaşına karşı sergilediği davranışları ifade etmektedir. Bu davranış psikolojik, fizyolojik, biyolojik ve çevresel faktörlerden etkilenmektedir (60).

Sporda saldırgan davranışların yaygınlığı ya da çeşitliliği disiplinlerle de bağlantılıdır. Örneğin, bireysel olarak yapılan dövüş sporları önemli ölçüde fiziksel etkileşim gerektirmektedir. Bu etkinliklerin bilgisiz gözlemcileri bu tür eylemleri saldırgan davranış olarak yorumlayabilir.

Saldırganlığın değerlendirilmesi çeşitli spor dallarında farklılık göstermektedir. Güreşte el çekme gibi kabul edilebilir bir davranışa, hentbolda izin verilmeyebilir. Benzer şekilde, bir boksör gibi başka bir spor dalında rakibine defalarca yumruk atmak disiplin cezasını gerektirecektir. Saldırganlık olasılığı, bedensel temas arttıkça yükselir. Sonuç olarak, spor faaliyetleri fiziksel etkileşim seviyelerine göre kategorize edilebilmektedir. İlk kategori, saldırganlığın ifade edilmesi için en fazla yola izin veren bireysel dövüş sporlarını kapsamaktadır. Boks, güreş, judo ve tekvando gibi sporların doğasında fiziksel yakınlık bulunmaktadır. Sonuç olarak, bu tür sporlarda agresif görünebilecek hareketlere sıklıkla rastlanır. Futbol, hentbol ve basketbol gibi belirli bir derecede fiziksel temasa izin veren ve top kullanımını içeren takım sporları ikinci kategoriye girmektedir. Üçüncü kategoride ise voleybol, atletizm, tenis, bisiklet ve golf gibi bedensel temasın olmadığı sporlar yer almaktadır. Ancak, bu sporlarda saldırgan davranışların tespit edilmekten kaçamayabileceği de unutulmamalıdır. Koşarken rakibin formasını çekmek, bisiklet yarışı sırasında rakibin bisikletten düşmesine neden olmak ve kros yarışı sırasında çelme takmak bu tür saldırganlıklara örnek olarak verilebilmektedir (61). Yaman ve Coşkun (62), belirli spor

dallarında saldırganlık sergilemenin başarıya ulaşmayı sağlayabileceğini öne sürmüşlerdir (63).

Bir spor müsabakasında saldırganlık, spor branşının kendisine has oyun kurallarına uymayan, karşısındakine sözleriyle, fiziken ve beden diliyle, kasıtlı olarak zarar verme amacı güden davranışlara sporda saldırganlık denebilir. Spor, insana doğasına has saldırganlık içeren dürtülerini ortaya çıkarmak ve bunu yaparken de bir suçlu değil, bir kahraman edasıyla takdir edilebileceği, ün kazanabileceği bir ortam yaratabilir (11,12).

Sporda saldırgan davranışları tetikleyen başlıca olgular, oyunun kaybediliyor olması, hakem kararlarının maçın akışına etki ettiği düşüncesinin oluşması, beklenmedik bir tablonun şaşkınlık yaratması, darbe sonucu yaşanan acı veya yaralanmalar, kendi kapasitesini yakalayamamış sporcu performansı, yüksek ısı, ev sahibi ya da konuk takım olma değişkenleri, müsabakanın sonucuna göre kazanılacak ya da kaybedilecek avantajlar olarak sıralanabilir. Ayrıca maçın başlangıç bölümünde ki saldırganlık seviyesi ile maçın sonuna doğru olan saldırganlık seviyesinin de birbirinden farklı olacağı değerlendirilmektedir (34).

Sporda saldırganlık olgusu takım çalıştırıcısının verdiği taktiğe, taraftarın beklentisine, basın yayın organlarının müsabakaya olan ilgisine, sporcuların niteliklerine göre değişebilir. Örneğin takım çalıştırıcısının 'agresif oyun' anlayışı ve bu oyunu sporculardan sahada istemesi maçtaki saldırganlık seviyesini etkileyecektir. Sahada agresif oyun talebini başarıyla yerine getiren oyunculara antrenörün vereceği olumlu pekiştireçler, daha sonraki süreçte sporcunun davranışlarının daha saldırgan olmasına sebep verebilir. Taraftarlar rengi, ırkı ya da oyunu sebebiyle bazı sporculardan memnuniyetsizliklerini rahatlıkla dile getirip sporcuların daha agresif tavırlar sergilemesine neden olabilir. Basın yayın organları, yayın akışlarında sıkça şiddet içerikli görseller, filmler ya da daha önce saldırgan tavırlar sergileyen sporcularla ilgili videolara yer verdiklerinde özellikle küçük yaştaki sporcuların bu davranışları normal şekilde algılayıp kariyer sahibi olmak için gerekli olanın saldırganlık olduğu anlayışına kapılabilirler (35,69).

2.5. Literatürdeki Çalışmalar

Literatürü incelediğimizde hokey sporcularının iletişim becerilerinin arttıkça saldırganlık davranışlarında azalma olduğu, genel olarak saldırganlık puanlarının ortalamanın aşağısında kaldığı ifade edilmiştir (64, 70). Buz hokeyi oynayan sporcuların saldırganlık ve özgüven düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelendiği çalışmada, erkek sporcuların küçük bir

farkla kadın sporculara göre özgüven düzeyi ve fiziksel saldırganlık alt boyutlarıyla önde olduğu tespitine yer verilmiştir (11). Futbolcuların saldırganlık düzeylerinin de incelendiği çalışmada eğitim durumları bakımından farklılık elde edilemeyen grupta, gelir durumları, sporculuk düzeyleri, sporculuk sürelerinin anlamlı etkilere sahip olduğu belirtilmiştir (65). Futbol seyircilerinin empatik eğilimleri ile sporda saldırganlık ve şiddet düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmada, 18 yaş altı gençlerin, 18 yaş üzerinde ki kişilere göre daha saldırgan tavırlar sergilediği, spor yaşamı 7 yıldan uzun süren sporcuların, 7 yıldan az sporda müsabık olan kişilere göre daha saldırgan davranışlara eğilim gösterdiği, futbol branşında mücadele eden sporcuların diğer branşlarda ki sporculara göre, lisanslı sporcu olan bireylerin ise lisanslı sporcu olmayan bireylere göre daha saldırgan tavırlara sahip olduğundan bahsedilmiştir (10,66).

Yine alanyazında yer alan, spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ile problem çözme becerilerinin arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmada, cinsiyet açısından yaklaşıldığında kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha saldırgan olduğu belirtilmiş, problem çözme becerisi açısından ise cinsiyet ile herhangi bir anlamlı fark bulunmadığı ifade edilmiştir. Aynı çalışmada lisanslı olarak spor yapan katılımcıların, lisanslı olarak herhangi bir spor yapmayan katılımcılara göre daha az saldırganlık değerine sahip olduğu, katılımcılardan lisanslı sporcu olanların spor branşları değerlendirildiğinde ise takım sporlarında mücadele eden katılımcıların saldırganlık puanları açısından bireysel sporla uğraşanlara göre daha yüksek olduğundan bahsedilmiştir (67). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin yıkıcı ve edilgen saldırganlık puanları, diğer fakülte ve bölümlerde okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespiti aktarılmıştır (55).

Alanyazını incelediğimizde karşımıza çıkan bir diğer çalışmada ise lisans öğrencilerin de problem çözme ve bilişsel olgunluk seviyeleri incelenmiştir. Yapılan bu çalışmada 30 yaş ve üstü katılımcıların problem çözme becerilerinin, 30 yaş ve altı katılımcılara göre daha yüksek olduğundan bahsedilmiştir. Henüz lise eğitimini yeni bitirmiş katılımcıların ise herhangi bir üniversitede eğitime başlamış katılımcılardan daha yüksek problem çözme becerisine sahip olduğu gözlemi iletilmiştir (68). Literatürde hokey sporcularının empati kurma ve problem çözme becerileri arasında ki ilişkiyi inceleyen çalışmada, problem çözme becerisi üzerinde cinsiyet değişkeni açısından farklılık olmadığı, yaş değişkenine göre katılımcıların yaşlarının ilerledikçe problem çözme yönünden daha yüksek puanlara sahip olduğu, hokey oynama süreleri daha yüksek olan katılımcıların spor yaşı arttıkça problem çözme becerilerinin de yükseldiği yönünde bulgulara yer verilmiştir (71).

Zeraatkar ve Moradi (72), hikaye anlatımı yoluyla problem çözme becerisi eğitiminin saldırganlık üzerindeki etkisini incelemek ve bu yaklaşımı D'zurilla'nın geleneksel problem çözme becerisi eğitimi yöntemiyle karşılaştırmak için bir çalışma yürütmüştür. Çalışmanın sonuçları, her iki yaklaşımın da katılımcılar arasındaki saldırganlığı azaltmada başarılı olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, hikaye anlatımı yoluyla problem çözme becerileri eğitiminin saldırganlığı ($P < 0.001$), fiziksel saldırganlığı ($P < 0.001$) ve düşmanlığı ($P < 0.001$) azaltmada daha etkili olduğu kanıtlanmıştır. Şiddet konusunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Bu çalışmanın sonuçları, hikayelerin ilgi çekici içerikleri ve duygusal çekicilikleri nedeniyle çocuklar için tedavi seanslarında oldukça etkili bir araç olduğunu göstermektedir. Hikayelerin kullanımı hatırlama becerisini artırmakta ve katılımcıların dikkatini çekerek tedavi seanslarını çocuklar için daha cazip hale getirmektedir. Aksine, anlatılar bilişsel yeniden yapılanmayı sağlama ve çocuğun kökleşmiş düşünce kalıplarıyla yüzleşme yeteneğine sahiptir, böylece edinilen becerilerin kazanılmasını ve pratikte uygulanmasını hızlandırır.

Trajković ve ark. (73), yaşları 14 ila 16 arasında değişen öğrencilerde okul sonrası voleybol programının saldırganlık ve fiziksel uygunluk üzerindeki etkisini araştırmıştır. Çalışma, toplam örnekleme fiziksel saldırganlık ($p < 0,001$), sözel saldırganlık ($p = 0,028$), öfke ($p = 0,007$) ve sağlık topu fırlatma ($p < 0,001$) için istatistiksel olarak anlamlı etkiler bulmuştur. Sonuçlar, ergenler için okul sonrası küçük voleybol oturumlarına katılmanın, sadece beden eğitimi derslerine katılanlara kıyasla saldırganlıkta önemli bir azalma ile sonuçlandığını göstermiştir. Araştırma sonuçları, spor müdahalesi yoluyla tatmin olma ve motivasyonu kapsayan ergenler arasında saldırganlığı azaltmaya yönelik potansiyel mekanizmaların anlaşılmasına önemli bir katkı sağlamaktadır.

Demircan ve Ayan (74) tarafından yapılan çalışma, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin cinsiyet, yaş ve meslekteki deneyim yılına göre problem çözme becerileri, karar verme stilleri ve örgütsel bağlılık düzeylerindeki farklılıkları belirlemeyi amaçlamıştır. Yapılan araştırmaya göre, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin problem çözme becerileri ve örgütsel bağlılık düzeylerinin istatistiksel puanlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Yaş değişkenine göre beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin problem çözme becerileri ve örgütsel bağlılık düzeyleri puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin puan ortalamalarının meslekteki hizmet yılı değişkenine göre problem çözme becerileri, karar verme stilleri ve örgütsel bağlılık düzeyleri açısından anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Çalışma,

beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin cinsiyet, yaş ve meslekteki hizmet sürelerine göre problem çözme becerileri ve örgütsel bağlılık düzeylerinde anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin karar verme stillerinin meslekteki deneyim sürelerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulunmuştur.

Sözen ve ark (75) tarafından yapılan çalışmada futbol, voleybol ve basketbol branşlarındaki sporcuların stres düzeyleri ve problem çözme becerilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, farklı branşlardaki sporcuların stres ve problem çözme beceri düzeylerinin farklılaşmadığı ortaya koymuştur. Yaptıkları sporlar farklılık gösterse de, takım sporcularının benzer stres seviyelerine ve sorunları çözme yeteneklerine sahip olduklarına inanılmaktadır.

Şahinler ve Mutlukan (76) tarafından yapılan çalışmada, spor yapan üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma bulguları, üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin alt boyutlarında yaş, cinsiyet ve eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, deneklerin yaşı ile yıkıcı saldırganlık derecesi arasındaki korelasyonun genç yaşlarda daha güçlü bir ilişki gösterdiği, yaş arttıkça azaldığı ve yaşlı popülasyonda yoğunlaştığı kaydedilmiştir. Spor yapma süresi, insanların ikamet ettikleri çevre ve boş zamanlarını etkileyen faktörler söz konusu olduğunda kayda değer bir eşitsizlik olmadığı tespit edilmiştir.

Özdevecioğlu ve Yalçın (77) araştırmalarında iki amaca ulaşmayı hedeflemişlerdir. İlk olarak, sporcuların spordan memnuniyetleri, stres ve saldırganlık arasındaki bağlantıları incelemeyi amaçlamaktadırlar. İkinci olarak, spor memnuniyetinin stres ve saldırganlık üzerindeki etkisini bireysel olarak araştırmayı amaçlamaktadırlar. Analizlerin bulgularına göre, spordan memnuniyet ile stres ve saldırganlık arasında ters yönlü ilişkiler gözlemlenmiştir. Özünde, sporcuların yaptıkları sporla ilgili memnuniyet dereceleri arttığında, stres ve saldırganlık düzeyleri azalmaktadır. Yürütülen çalışma, stres ve saldırganlık arasında doğrudan bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur; sporcularda stres seviyelerindeki artış, saldırgan davranışlarında da buna karşılık gelen bir artışa yol açmaktadır. Daha ileri analizler, spor memnuniyetinin stres ve saldırganlık arasındaki ilişkiyi açıklamada çok önemli bir faktör olduğunu, çünkü bu sonuçlara neden olmada önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Özünde, spordan elde edilen memnuniyet, sporcuların yaşadığı kaygı ve düşmanlığı açıklığa kavuşturan önemli bir eğilimdir.

Kadaş ve ark.'nın (78) araştırmasının amacı, Voleybol, Basketbol ve Karate gibi farklı spor disiplinlerindeki elit sporcuların problem çözüme becerilerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Sonuç olarak, araştırma grubunu oluşturan sporcuların problem çözüme yeteneklerinin orta düzeyde olduğu ve kadın sporcuların erkek meslektaşlarına göre nispeten daha üstün bir problem çözüme kapasitesi sergiledikleri tespit edilmiştir. Sporcuların problem çözüme yeteneklerinin üst liglere çıktıkça ve milli sporcu statüsüne ulaştıkça geliştiği tespit edilmiştir. Sporcuların ve babalarının eğitim düzeyleri ile problem çözüme becerileri arasında pozitif bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.3. Yöntem

Bu çalışmanın yürütülmesi ve planlaması, nicel araştırma yöntemine göre dizayn edilmiştir. Evrenin geneli hakkında görüş ve tutumun betimlenebilmesi için çalışmamızın kapsamı betimsel tarama desenine göre devam etmiştir. Evrenin içerisinde belirlediğimiz çalışma gurubu tarama deseni ile belirlenmiş ve çalışmanın tamamını temsil edebileceği düşünülerek çalışmalar yürütülmüştür. Bu çalışmalar kapsamında evrenin geneli hakkındaki görüş, tutum ve eğilimin nicel olarak betimlenmesi olarak ifade edilir (79). Betimsel tarama deseni; değişkenlere ilişkin sayısal verilerin toplanması, betimlenmesine ve istatistiksel olarak yorumlanmasına olanak sağlayan işlemlerdir (80).

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Türkiye Hokey Federasyonu faaliyet programında yer alan Süper Lig. 1.Lig ve 2.Lig seviyelerinde mücadele eden lisanslı 1050 sporcu evrenimizi oluşturmaktadır. Türkiye Hokey Federasyonu faaliyet programında yer alan Süper Lig. 1.Lig ve 2.Lig seviyelerinde mücadele eden lisanslı ve gönüllü 202 sporcu ise araştırmamızın örneklem grubunu oluşturmuştur.

3.4. Verilerin Toplanması

Veri Toplama Araçları: Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, saldırganlık ölçeği ve problem çözme envanteri kullanılacaktır. Kişisel bilgi formu, katılımcıların yaş, eğitim durumu, hokey oynama süresi, hokey oynanan ligin seviyesi ve uyku süresine ilişkin veri elde etmek amacı ile 6 sorudan oluşturulmuştur.

Problem Çözme Envanteri;

Heppner ve Peterson (81) tarafından geliştirilen, Türkçe'ye uyarlaması ise Şahin, Şahin ve Heppner (82) tarafından yapılan Problem Çözme Envanteri, 35 maddeden 6'lı likert ölçeği ile oluşturulmuştur. Yanıtlanmasında birey, her madde için, hangi sıklıkta o maddelerdeki

gibi davrandığını işaretler. Envanterin 6'lı likert yanıtlama seçenekleri: “Her zaman böyle davranırım”, “Çoğunlukla böyle davranırım”, “Sık sık böyle davranırım”, “Arada sırada böyle davranırım”, “Ender olarak böyle davranırım” ve ”Hiçbir zaman böyle davranmam” şeklindedir. Maddelerin bir kısmı olumlu, bir kısmı da olumsuz ifadelerden oluşmaktadır. Ölçek, toplam puan ve alt ölçeklere ilişkin puanları vermektedir. Verilen cevaplara 1 ile 6 arasında değişen puanlar verilir. Puanlamada 9, 22 ve 29. maddeler puanlama dışı tutulur. Puanlama 32 madde üzerinden yapılır. 1, 2, 3, 4, 11, 13, 14, 15, 17, 21, 25, 26, 30 ve 34. maddeler ters olarak puanlanan maddelerdir. Envanterden alınabilecek puan aralığı, 32–192 arasındadır (81,82). Problem Çözme Envanteri: Şahin ve diğerleri (82) tarafından 244 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı $\alpha = 0.88$ bulunmuştur. Ölçek maddelerinin tek ve çift maddeler olacak şekilde ikiye bölünmesi tekniği ile elde edilen güvenilirlik kat sayısı $\alpha = 0.81$ olarak bulunmuştur. Problem çözme becerileri envanteri Cronba Alfa değeri bu çalışma için 0.85 olarak hesaplanmıştır.

Saldırganlık Ölçeği;

Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği; Buss ve Perry'nin geliştirdiği (83), Türkçeye Madran tarafından uyarlanan, literatürde en sık kullanılan saldırganlık ölçeğidir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı sırası ile; toplam puan 0.85, fiziksel saldırganlık 0.78, düşmanlık 0.71, öfke 0.71 ve sözel saldırganlık 0.48 olarak belirlenmiştir. Ölçekten alınan puan arttıkça saldırganlık artmaktadır (84). Ölçek, 29 maddeden oluşan 5 aralıklı (1-tamamen doğru; 5-tamamen yanlış) likert türü bir ölçektir. Fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, düşmanlık ve öfke olmak üzere saldırganlığın dört farklı boyutunu ölçmeyi amaçlamaktadır. Fiziksel saldırganlık alt ölçeği, başkalarına fiziksel olarak zarar verme ile ilişkili 9 soru; sözel saldırganlık alt ölçeği, başkalarını sözel yolla incitmeyi içeren 5 soru; öfke alt ölçeği, saldırganlığın duygusal boyutunu ölçmeyi hedefleyen 7 soru; düşmanlık alt ölçeği ise saldırganlığın bilişsel boyutunu ölçmeyi hedefleyen 8 soru içermektedir. Çalışmanın Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı; toplam puan için 0.90, fiziksel saldırganlık alt boyutu 0.78, düşmanlık alt boyutu 0.73, öfke alt boyutu 0.70 ve sözel saldırganlık alt boyutu 0.70 olarak belirlenmiştir. Buss-Perry Saldırganlık ölçeği, Buss ve Perry (83) tarafından geliştirilen ve Madran (84), tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan ölçeğin toplam puan cronba alfa değeri $\alpha = 0.97$ olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ölçeğin Cronba Alfa değeri ise .80 olarak hesaplanmıştır

3.5. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro-Wilk (SW) ve Kolmogorov-Smirnov (KS) testleri ile değerlendirilmiştir. Normal dağılımın değerlendirilmesinde, n sayısı bağımsız değişkenlerin alt boyutlarında 30'un üzerinde olduğu durumlarda Kolmogorov Smirnov, 30'un altında olduğu durumlarda Shapiro-Wilk sonuçları dikkate alınmıştır. Ayrıca, SW ve KS testleri sonucunda normallik elde edilemediği durumlarda çarpıklık ve basıklık değerleri de göz önünde bulundurulmuş, çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında olması verilerin normal dağılım gösterdiğini ifade etmektedir (85,86). Verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Veriler ortalama ve standart sapma olarak sunulmuştur. Bağımsız değişkenlere göre saldırganlık düzeyinin ve problem çözme becerilerinin analizinde bağımsız gruplar için t testi ve tek yönlü ANOVA testlerinden faydalanılmıştır. Tek yönlü ANOVA sonuçlarında anlamlı farklılık tespit edilmesi durumunda, post-hoc çoklu karşılaştırma (Tukey) testinden faydalanılmıştır. Problem çözme becerisi envanterinden alınan toplam puan ortalaması ile saldırganlık düzeyi envanterinden alınan toplam puan ortalaması arasındaki ilişkisini incelenmesi için Pearson korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Korelasyon değerleri 0.00-0.19 ise çok zayıf, 0.20-0.39 ise zayıf, 0.40-0.59 ise orta düzeyde, 0.60-0.79 ise güçlü, ve 0.80-1.00 çok güçlü olarak gruplanmıştır (39). Ölçek verileri toplam puan üzerinden değerlendirilmiştir. Tüm analizler SPSS 22.0 paket program kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

4. BULGULAR

Tablo 4.1’de katılımcılara ait demografik verilere yer verilmiştir. Araştırma katılımcılarından %56.4’ünün erkek, %43.6’sının kadın, %51’inin 18 yaş altında, %27.2’sinin 18-25 yaş aralığında, %21.8’inin 26-33 yaş aralığında, , %10.9’unun ilköğretim, %50’sinin lise, %4.5’inin ön lisans, %3’ünün yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 4.1: Araştırma katılımcılarına ilişkin demografik veriler.

	N	%
Cinsiyet		
Erkek	114	56,4
Kadın	88	43,6
Toplam	202	100
Yaş		
18 Yaş Altı	103	51,0
18-25 Yaş	55	27,2
26-33 Yaş	44	21,8
Toplam	202	100
Eğitim Durumu		
İlköğretim	22	10,9
Lise	101	50,0
Ön Lisans	9	4,5
Lisans	64	31,7
Yüksek Lisans	6	3,0
Toplam	202	100
Hokey Sporculuk Süresi		
5 Yıl ve altı	99	49,0
5-10 Yıl	63	31,2
10 Yıl ve üstü	40	19,8
Toplam	202	100
Oynanan Lig Seviyesi		
Süper Lig	104	51,5
1.Lig	39	19,3
2.Lig	59	29,2
Toplam	202	100
Uyku Süresi		
7 Saatten Az	43	21,2
7-9 Saat	151	74,8
9 Saatten Fazla	8	4

Tablo 4.2’de problem çözme envanterine ilişkin normallik testi analiz sonuçları verilmiştir. Problem çözme envanterine ilişkin demografik değişkenlerin normal dağıldıkları görülmektedir. Normal dağılım göstermeleri sebebiyle parametrik analizler yapılmaktadır. Demografik değişkenlere göre farklılaşma testleri olarak t-testi ve ANOVA testi kullanılmıştır.

Tablo 4.2: Problem çözme envanterine ilişkin normallik testi analiz sonuçları.

	KS		SW		Çarpıklık	Basıklık
	n	p	n	p		
Cinsiyet						
Erkek	114	,046	114	,030	,267	-,736
Kadın	88	,200*	88	,107	,149	-,884
Yaş						
18 yaş altı	103	,010	103	,011	,498	-,368
18-25 yaş	55	,200	55	,178	-,068	-,880
26-33 yaş	44	,193	44	,069	-,030	-1,180
Eğitim Durumu						
İlköğretim	22	,200*	22	,572	-,046	-,895
Lise	101	,009	101	,016	,467	-,363
Ön Lisans	9	,200*	9	,269	,372	-1,544
Lisans	64	,200*	64	,029	-,043	-1,126
Yüksek Lisans	6	,200*	6	,370	,600	-1,162
Hokey Oynama Süresi						
5 yıl ve altı	99	,006	99	,030	,397	-,567
5-10 yıl	63	,200*	63	,256	,157	-,833
10 yıl ve üstü	40	,200*	40	,285	-,130	-,839
Oynanan Lig Seviyesi						
Süper Lig	104	,124	104	,027	,197	-,885
1.Lig	39	,200*	39	,050	,216	-1,127
2.Lig	59	,200*	59	,199	,308	-,601
Uyku Süresi						
7 Saatten az	43	,182	43	,147	,008	-1,073
7-9 Saat	151	,038	151	,006	,214	-,873
9 Saatten fazla	8	,200*	8	,962	,415	,827

Tablo 4.3'te saldırganlık düzeyi ölçeğine ilişkin normallik testi analiz sonuçları verilmiştir. Saldırganlık düzeyi ölçeğine ilişkin demografik değişkenlerin normal dağıldıkları görülmektedir. Normal dağılım göstermeleri sebebiyle parametrik analizler yapılmaktadır. Demografik değişkenlere göre farklılaşma testleri olarak t-testi ve ANOVA testi kullanılmıştır.

Tablo 4.3: Saldırganlık düzeyi ölçeğine ilişkin normallik testi analiz sonuçları.

	KS		SW		Çarpıklık	Basıklık
	n	p	n	p		
Cinsiyet						
Erkek	114	,200*	114	,469	-,030	,411
Kadın	88	,200*	88	,398	,017	-,315
Yaş						
18 yaş altı	103	,200	103	,631	-,025	,283
18-25 yaş	55	,200	55	,685	,067	,521
26-33 yaş	44	,055	44	,124	-,081	-,846
Eğitim Durumu						
İlköğretim	22	,200*	22	,727	-,092	-,485
Lise	101	,200*	101	,594	,002	,392
Ön Lisans	9	,200*	9	,784	,622	1,340
Lisans	64	,200*	64	,122	-,273	-,499
Yüksek Lisans	6	,053	6	,083	,859	-1,625
Hokey Oynama Süresi						
5 yıl ve altı	99	,070	99	,526	,304	,180
5-10 yıl	63	,086	63	,038	-,157	,276
10 yıl ve üstü	40	,200*	40	,726	-,081	-,659
Oynanan Lig						
Süper Lig	104	,200*	104	,058	-,380	-,361
1.Lig	39	,200*	39	,573	,400	-,229
2.Lig	59	,162	59	,085	,517	,977
Uyku Süresi						
7 Saatten az	43	,200*	43	,967	,206	,368
7-9 Saat	151	,200*	151	,325	-,180	-,261
9 Saatten fazla	8	,200*	8	,716	,264	-,465

Tablo 4.4'te problem çözme becerisinin cinsiyet değişkenine göre incelenmesine ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 4.4: Problem çözme becerisinin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi.

Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	p
Erkek	114	131,22	18.82	0.381	0,704
Kadın	88	132,25	19.40		

Tablo 4.4'te hokey oyuncularının problem çözme becerileri toplam puanları cinsiyet değişkenine göre incelenmiştir. Tablodaki t testi sonuçlarına göre, hokey oyuncularının problem çözme becerileri toplam puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t=0,381$; $P> 0,05$]. Erkek hokey oyuncuların problem çözme becerisi envanteri toplam puan ortalaması $131,22 \pm 18.82$ iken kadınların $132,25 \pm 19.40$ düzeyinde bir puana sahip oldukları ve cinsiyetler arası puanların çok benzer olduğu görülmüştür.

Tablo 4.5'te hokey oyuncularının problem çözme becerileri toplam puanları yaş grubu değişkenine göre incelenmiştir.

Tablo 4.5: Problem çözme becerisinin yaş değişkenine göre incelenmesi için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) sonuçları.

Yaş Grubu	N	$\bar{X}\pm SS$	Varyans Kaynağı	KT	SD	KO	F	p	Post-Hoc Tukey
18 Yaş altı(1)	103	127,95±19.22	G. Arası	3047.95	2	1523,96	4.346	0.01	1-2
18-25 Yaş(2)	55	134,45±17.23	G.içi	69782.83	199	350,67			1-3
26-33 Yaş(3)	44	136,89±19.31	Toplam	72830.78	201				
Toplam	202	131.67±19.04							

**p<0.01/ KT: Kareler toplamı; SD: Serbestlik derecesi; KO: Kareler ortalaması; Fark: Yaş grupları arasındaki fark

Tablodaki tek yönlü ANOVA testi sonuçlarına göre, hokey oyuncularının problem çözme becerileri toplam puanları yaş grubu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermiştir [F=4.350; P< 0,01]. 18 yaş altı hokey oyuncularının problem çözme becerileri 18-25 yaş ve 26-35 yaş gruplarına göre daha yüksektir.

Tablo 4.6’da hokey oyuncularının problem çözme becerileri toplam puanları eğitim durumu değişkenine göre incelenmiştir.

Tablo 4.6: Problem çözme becerisinin eğitim durumu değişkenine göre incelenmesi için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) sonuçları.

Eğitim Durumu	N	$\bar{X}\pm SS$	Varyans Kaynağı	KT	SD	KO	F	p	Post-Hoc Tukey
İlköğretim(1)	22	133.32±23.85	G. Arası	3661.07	4	915.27	2.607	0.05	2-4
Lise(2)	101	127.85±17.97	G.içi	69169.71	197	351.12			
Ön Lisans(3)	9	128.56±19.84	Toplam	72830.78	201				
Lisans(4)	64	137.17±17.57							
Y. Lisans(5)	6	135.83±21.74							
Toplam	202	131.67±19.04							

*p<0.05 /KT: Kareler toplamı; SD: Serbestlik derecesi; KO: Kareler ortalaması; Fark: Eğitim seviyeleri arasındaki fark

Tablodaki tek yönlü ANOVA testi sonuçlarına göre, hokey oyuncularının problem çözme becerileri toplam puanları eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermiştir [F=2.607; P< 0,05]. Lisans mezunlarının problem çözme becerileri diğer eğitim durumlarına göre yüksektir.

Tablo 4.7’de hokey oyuncularının problem çözme becerileri toplam puanları hokey oynanan lig seviyesi değişkenine göre incelenmiştir.

Tablo 4.7: Problem çözme becerisinin oynanan lig değişkenine göre incelenmesi için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) sonuçları.

Lig	N	$\bar{X}\pm SS$	Varyans Kaynağı	KT	SD	KO	F	p
Süper Lig	104	132.16±18.03	G. Arası	314.53	2	157.27	0.432	0.65
1.Lig	39	133.15±18.63	G.içi	72516.25	199	364.40		
2.Lig	59	129.81±21.10	Toplam	72830.78	201			
Toplam	202	131.67±19.04						

KT: Kareler toplamı; SD: Serbestlik derecesi; KO: Kareler ortalaması

Tablodaki tek yönlü ANOVA testi sonuçlarına göre, hokey oyuncularının problem çözme becerileri toplam puanları oynanan lig değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir [F=0.432; P> 0,05].

Tablo 4.8’de hokey oyuncularının problem çözme becerileri toplam puanları hokey oynama süresi değişkenine göre incelenmiştir.

Tablo 4.8: Problem çözme becerisinin hokey oynama süresi değişkenine göre incelenmesi için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) sonuçları.

Oynama Süresi	N	$\bar{X}\pm SS$	Varyans Kaynağı	KT	SD	KO	F	p	Post-Hoc Tukey
5 Yıl ve altı (1)	104	128.13±18.47	G. Arası	2636.64	2	1318.3	3.737	0.05	1-3
5-10 Yıl (2)	39	133.94±19.04	G.içi	70194.14	199	2			
10 Yıl ve üstü (3)	59	136.85±19.13	Toplam	72830.78	201	352.73			
Toplam	202	131.67±19.04							

*p<0.05 /KT: Kareler toplamı; SD: Serbestlik derecesi; KO: Kareler ortalaması; Fark: Gruplar arasındaki fark.

Tablodaki tek yönlü ANOVA testi sonuçlarına göre, hokey oyuncularının problem çözme becerileri toplam puanları hokey oynama süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermiştir [F=3.737; P< 0,05].

Tablo 4.9’da hokey oyuncularının problem çözme becerileri toplam puanları uyku süresi değişkenine göre incelenmiştir.

Tablo 4.9: Problem çözme becerisinin uyku süresi değişkenine göre incelenmesi için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) sonuçları.

Uyku Süresi	N	$\bar{X}\pm SS$	Varyans Kaynağı	KT	SD	KO	F	p
7 Saatten az	43	128.44±17.25	G. Arası	1113.34	2	556.67	1.545	0.21
7-9 Saat	151	132.97±19.46	G.içi	71717.44	199	360.39		
9 Saatten fazla	8	124.50±18.58	Toplam	72830.78	201			
Toplam	202	131.67±19.04						

KT: Kareler toplamı; SD: Serbestlik derecesi; KO: Kareler ortalaması

Tablodaki tek yönlü ANOVA testi sonuçlarına göre, hokey oyuncularının problem çözme becerileri toplam puanları uyku süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir [F=1.545; P> 0,05].

Tablo 4.10’da hokey oyuncularının saldırganlık düzeyi toplam puanları cinsiyet değişkenine göre incelenmiştir.

Tablo 4.10: Saldırganlık düzeyinin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi.

Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	p
Erkek	114	81,40	18.54	1.292	0.19
Kadın	88	77,99	18.75		

Tablodaki t testi sonuçlarına göre, hokey oyuncularının saldırganlık düzeyi toplam puanları cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir [t=1.292; P> 0,05]. Toplam puan ortalamalarının cinsiyetler arasında benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 4.11’de hokey oyuncularının saldırganlık düzeyi toplam puanları yaş grubu değişkenine göre incelenmiştir.

Tablo 4.11: Saldırganlık düzeyinin yaş değişkenine göre incelenmesi için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) sonuçları.

Yaş Grubu	N	$\bar{X}\pm SS$	Varyans Kaynağı	KT	SD	KO	F	p
18 Yaş altı	103	80.07±17.69	G. Arası	74.75	2	37.38	0.106	0.89
18-25 Yaş	55	80,51±19.82	G.içi	69926.82	199	351.39		
26-33 Yaş	44	78.82±18.66	Toplam	70001.57	201			
Toplam	202	79.92±18.66						

KT: Kareler toplamı; SD: Serbestlik derecesi; KO: Kareler ortalaması; Fark: Yaş grupları arasındaki fark

Tablodaki tek yönlü ANOVA testi sonuçlarına göre, hokey oyuncularının saldırganlık düzeyi toplam puanları yaş grubu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir [F=0.106; P> 0.05].

Tablo 4.12’de hokey oyuncularının saldırganlık düzeyleri toplam puanları eğitim durumu değişkenine göre incelenmiştir.

Tablo 4.12: Saldırganlık düzeyinin eğitim durumu değişkenine göre incelenmesi için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) sonuçları.

Eğitim Durumu	N	$\bar{X}\pm SS$	Varyans Kaynağı	KT	SD	KO	F	p
İlköğretim	22	73.32±15.17	G. Arası	1712.36	4	428.09	1.235	0.29
Lise	101	81.11±18.84	G.içi	68289.21	197	346.65		
Ön Lisans	9	87.78±20.38	Toplam	70001.57	201			
Lisans	64	79.44±19.25						
Y. Lisans	6	77.33±15.98						
Toplam	202	79.92±18.66						

KT: Kareler toplamı; SD: Serbestlik derecesi; KO: Kareler ortalaması

Tablodaki tek yönlü ANOVA testi sonuçlarına göre, hokey oyuncularının saldırganlık düzeyi toplam puanları eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir [F=1.235; P> 0.05].

Tablo 4.13'te hokey oyuncularının saldırganlık düzeyi toplam puanları hokey oyuncusu olma süresi değişkenine göre incelenmiştir.

Tablo 4.13: Saldırganlık düzeyinin oyunculuk süresine göre incelenmesi için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) sonuçları.

Oynama Süresi	N	$\bar{X}\pm SS$	Varyans Kaynağı	KT	SD	KO	F	p	Post-Hoc Tukey
5 Yıl ve altı(1)	99	82.04±18.75	G. Arası	2871.77	2	1435.89	4.257	0.01	1-3
5-10 Yıl(2)	63	81.38±17.82	G.içi	67129.80	199	337.34			2-3
10 Yıl ve üstü(3)	40	72.35±18.24	Toplam	70001.57	201				
Toplam	202	79.92±18.66							

**p<0.01/ KT: Kareler toplamı; SD: Serbestlik derecesi; KO: Kareler ortalaması; Fark: gruplar arasındaki fark

Tablodaki tek yönlü ANOVA testi sonuçlarına göre, hokey oyuncularının saldırganlık düzeyi toplam puanları hokey oyuncusu olma süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermiştir [F=4.257; P< 0.05].

Tablo 4.14'te hokey oyuncularının saldırganlık düzeyi toplam puanları hokey oynanan lig seviyesi değişkenine göre incelenmiştir.

Tablo 4.14: Saldırganlık düzeyinin oynanan lig değişkenine göre incelenmesi için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) sonuçları.

Lig	N	$\bar{X}\pm SS$	Varyans Kaynağı	KT	SD	KO	F	p
Süper Lig	104	80.53±19.87	G. Arası	251.46	2	125.73	0.359	0.69
1.Lig	39	77.64±14.85	G.içi	69750.11	199	350.50		
2.Lig	59	80.34±18.90	Toplam	70001.57	201			
Toplam	202	79.92±18.66						

KT: Kareler toplamı; SD: Serbestlik derecesi; KO: Kareler ortalaması

Tablodaki tek yönlü ANOVA testi sonuçlarına göre, hokey oyuncularının saldırganlık düzeyi toplam puanları oynanan lig değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir [F=0.359; P> 0.05].

Tablo 4.15'te hokey oyuncularının saldırganlık düzeyi toplam puanları uyku süresi değişkenine göre incelenmiştir.

Tablo 4.15: Saldırganlık düzeyinin uyku süresi değişkenine göre incelenmesi için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) sonuçları.

Uyku Süresi	N	$\bar{X}\pm SS$	Varyans Kaynağı	KT	SD	KO	F	p
7 Saatten az	43	85.40±20.29	G. Arası	2648.62	2	1324.31	3.913	0.06
7-9 Saat	151	77.85±17.87	G. içi	67352.95	199	338.46		
9 Saatten fazla	8	89.38±17.48	Toplam	70001.57	201			
Toplam	202	79.92±18.66						

KT: Kareler toplamı; SD: Serbestlik derecesi; KO: Kareler ortalaması

Tablodaki tek yönlü ANOVA testi sonuçlarına göre, hokey oyuncularının saldırganlık düzeyi toplam puanları uyku süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir [F=3.913; P> 0.05].

Tablo 4.16’da problem çözme becerisi ve saldırganlık düzeyi arasındaki ilişki için pearson korelasyon analizi verilmiştir.

Tablo 4.16: Problem çözme becerisi ve saldırganlık düzeyi arasındaki ilişki için pearson korelasyon analizi.

		Saldırganlık Düzeyi
Problem Çözme Becerisi	r	-,331**
	P	,000
	n	202

*** p<0.001

Tablo 4.16’deki korelasyon analizi sonuçlarına göre, problem çözme becerisi envanterinden alınan toplam puan ile saldırganlık düzeyi ölçeğinden alınan toplam puan arasında zayıf düzeyde, istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yani bir envanterden alınan puan artarken, diğer envanterden alınan puanın azaldığı söylenebilir. Ancak bu bulgu yorumlanırken, problem çözme envanterinden alınan toplam puan arttıkça, problem çözme becerisinin kötüleştiğini gösterdiğine dikkat edilmelidir. Dolayısı ile problem çözme becerisi düştükçe (puan artıyor), saldırganlık düzeyi artıyor veya saldırganlık düzeyi arttıkça, problem çözme becerisi düşüyor (puan artıyor) şeklinde yorumlanabilir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Tartışma

Bu araştırmada, çim hokeyi oyuncularının problem çözme becerileri ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, çim hokeyi sporcularının problem çözme becerileri ve saldırganlık düzeyleri bazı bağımsız değişkenler (cinsiyet, yaş, spor yaşı, oynanan lig, uyku süresi, eğitim durumu) açısından incelenmiştir.

Problem Çözme Becerisine İlişkin Sonuçlar:

Hokey oyuncularının problem çözme becerileri tüm grupta değerlendirildiğinde, hokey oyuncularının problem çözme becerilerinin düşük olduğu (131.67 ± 19.04) görülmüştür. Problem çözme becerileri ölçeğinden 81-192 arasında puan alınmasının düşük düzeyde problem çözme becerisini yansıttığı bildirilmiştir. Araştırmamızda hokey sporcularının problem çözme becerileri ve problem çözme becerisinin bazı demografik bağımsız değişkenlere göre değişimi incelenmiştir, literatürdeki araştırmalarda cinsiyet ve yaş gibi değişkenler açısından değerlendirmeler yapılmasına rağmen, ağırlıklı olarak sporcu ve sporcu olmayan grupların problem çözme becerileri incelenmiştir. Bu kapsamda, tartışmada spor branşlarına göre problem çözme becerisinin düzeyi ve yine araştırma bütünlüğü içerisinde geçen demografik değişkenlere göre değerlendirmelere yer verilecektir. Çalışmamıza benzer şekilde Dönmez, ön-test son test deneysel bir araştırma modeli ile 95 futbolcu üzerinde uyguladığı eğitim protokolünün, problem çözme becerilerine etkisini incelemiştir (87). Futbolcuların eğitim müdahalesi öncesi problem çözme becerileri göz önüne alındığında, 94.54 ± 22.22 'lik bir toplam puan ortalamasına sahip oldukları görülmüştür. Puan açısından değerlendirildiğinde, orta düzey bir problem çözme becerisine sahip oldukları söylenebilir (87). Araştırma grubumuza göre daha gelişmiş bir problem çözme becerisine sahip oldukları düşünülebilir ancak, Dönmez, araştırma grubunun demografik bilgilerini ilgili çalışmasında belirtmemiştir ve genç futbolcularda bu araştırmayı yürütmüştür (87). Bir diğer ifade ile yaş grubu olarak 18 yaş altında katılımcılardan oluşan bir grup ile araştırmayı yürütmüştür. İlgili envanterin bu yaş grubuna ilişkin geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmadığından ve genel itibari ile yaş azaldıkça

ilgili envanterden alınan puanın arttığına yönelik bir eğilim görülmektedir. Dolayısı ile bu yaş grubunun ilgili soruları doğru şekilde algılayıp cevap verdiği net bir durum değildir. Öte yandan, katılımcı grubunun eğitim müdahalesi girişiminin ardından son testte elde ettikleri toplam puan ortalaması, 100.26 ± 19.50 'ye yükselmiştir. Bu açıdan incelendiğinde, katılımcıların envanteri doğru algılamadıkları net bir şekilde ortadadır veya bir diğer ifade ile problem çözme becerisini artırmaya yönelik verilen eğitim, problem çözme becerisini olumsuz etkilemiştir (87). Eroğlu ve Eroğlu, 200 oryantring sporcusunun problem çözme becerilerini incelemiştir (88). Araştırmacılar, oryantring sporunun harita okuma ve kros koşusunun bir kombinasyonu olması, sporcuların mantıklı düşünme, hatalardan elde edilen sonuçları doğru bir şekilde değerlendirebilme ve problemi çözecek beceriler geliştirmek durumunda olmalarından kaynaklı, oryantring sporcularının daha gelişmiş bir problem çözme becerisine sahip olacaklarını hipotezlemiştir. Oryantring sporcuları, 85.55 ± 20.45 toplam puan ortalamasına sahip olmakla birlikte, problem çözme becerilerinin iyi düzeyde olduğu söylenebilir (88). Uyar ve Susuz, uzak doğu sporlarında antrenörlük yapan bireylerin problem çözme becerilerini incelemiştir (89). Antrenörlerin problem çözme envanterinden aldıkları toplam puan ortalaması 105.21 ± 14.57 'dir. Antrenörlerin de önceki araştırmalarda olduğu gibi sporcu popülasyonu ile benzer düzeyde problem çözme becerisine sahip olduğu görülmektedir (89).

Hokey oyuncularının problem çözme becerileri toplam puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Erkek hokey oyuncularının problem çözme becerisi envanteri toplam puan ortalaması $131,22 \pm 18.82$ iken kadınların $132,25 \pm 19.40$ düzeyinde bir puana sahip oldukları ve cinsiyetler arası puanların çok benzer olduğu görülmüştür. Bu bulguya göre hokey oyuncularının problem çözme becerileri cinsiyet değişkeninden etkilenmemektedir, bir diğer ifade ile problem çözme becerisi cinsiyete göre değişiklik göstermemektedir şeklinde yorumlanabilir. Çalışmamıza benzer şekilde, Işık ve Öztürk (90) çalışması basketbol sporcularında problem çözme becerilerini cinsiyet değişkenine göre incelemiştir. 130 basketbol oyuncusunun (111 erkek, 19 kadın) katıldığı araştırmada oyuncuların problem çözme becerilerinin cinsiyetten etkilenmediği bildirilmiştir. Uyar ve Susuz, uzak doğu sporlarında antrenörlük yapan bireylerin problem çözme becerilerini incelemiştir (89). Problem çözme becerisinin cinsiyet değişkeninden etkilenmediği bildirilmiştir. Kabadayı ve ark. çalışması cinsiyet değişkeninin problem çözme becerilerini hem sporcu grupta, hem de sedanter grupta anlamlı şekilde etkilemediği bildirilmiştir (30). Çalışmamıza zıt şekilde Erkan ve Gümüşdağ, profesyonel liglerde oynayan hentbolcularda

problem çözme becerilerini bazı değişkenler açısından değerlendirmiştir (91). Araştırmacılar, profesyonel erkek hentbol oyuncularının, kadın hentbol oyuncularından daha gelişmiş bir problem çözme becerisine sahip olduğunu bildirilmiştir. Kadaş ve ark (78) tarafından yapılan çalışmada, kadın ve erkek sporcular arasında aceleci yaklaşım, değerlendirici yaklaşım alt boyutlarında ve genel olarak problem çözme algılarında belirgin bir farklılık olduğu bulunmuştur. Buna ek olarak, önceki araştırmalar incelendiğinde, Ferah (92) ve İnce ve Şen (93) tarafından yapılan çalışmalarda gösterildiği gibi, cinsiyet açısından kadınların erkeklere istatistiksel olarak anlamlı yüksek olduğu bulunmuştur. Pulur ve ark (32) tarafından yapılan bir çalışmada, erkekler lehine sonuçlar bulunmuştur. Araştırmalardaki genel eğilim, erkek ve kadın sporcuların genellikle farklılaştırıldığını göstermektedir. Erkekler ve kadınlar arasındaki problem çözme algılarındaki farklılığın, potansiyel olarak bireysel güven ve kaygı motivasyonunun yanı sıra toplumda atfedilen cinsiyet rolleriyle de bağlantılı olabileceği düşünülmektedir (94). Kadaş ve ark (78), farklı alanlardan araştırmaya katılan sporcuların hem problem çözme alt boyutlarında hem de genel problem çözme algısında farklılıklara sahip olduğunu tespit etmiştir. Çeşitli alanlardan sporcuların problem çözme becerileri anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

Hokey oyuncularının problem çözme becerileri toplam puanları yaş grubu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermiştir. Problem çözme becerilerine ilişkin toplam puan ortalamaları dikkate alındığında 18 yaş altı hokey oyuncularının problem çözme becerilerinin 18-25 yaş ve 26-35 yaş gruplarına göre daha iyi olduğu görülmüştür. Bu bulgu, hokey oyuncularının problem çözme becerilerinin yaş grubu değişkeninden etkilendiğini, yaş grubu yüksek olan hokey oyuncularının problem çözme becerilerinin yaş grubu düşük olanlara göre daha düşük olduğu söylenebilir. Çalışmamıza benzer şekilde, Şenduran ve Amman çalışma sonucunda ve diğer çalışmalardan da elde edilen bulgular yaş azaldıkça problem çözme envanterinden alınan puanın iyileştiği izlenimi oluşmaktadır. İlgili ölçeğin üniversite öğrencileri üzerinde geliştirilmiş olması, daha küçük yaş gruplarından elde edilen sonuçların yorumlanmasında daha dikkatli olunması gerektiğini göstermektedir (95). Kadaş ve ark (78), çalışmanın bir parçası olan çeşitli yaş gruplarına mensup sporcuların hem alt boyutlarda hem de genel problem çözme algılarında benzer problem çözme algıları sergilediklerini tespit etmişlerdir. Bu olgunun ardında yatan nedenin, tüm sporcuların yüksek kalibrede olmaları ve haftada 5 ila 6 gün düzenli olarak spor faaliyetlerinde bulunmaları olduğu varsayılmaktadır. Bu sonuca dayanarak, üst düzey sporcular arasında yaşın problem çözme yeterliliğinin önemli bir belirleyicisi olmadığı sonucuna varılabilmektedir. Daha

sonraki araştırmalar da bu sonuçları desteklemiştir (93). Çalışmamıza zıt şekilde, Işık ve ztürk (90) alışması basketbol sporcularında problem çözme becerilerini yaş değişkenlerine göre incelemiştir. 130 basketbol oyuncusunun (111 erkek, 19 kadın) katıldığı araştırmada oyuncuların problem çözme becerilerinin yaştan etkilenmediği bildirilmiştir. Uyar ve Susuz, uzak doğu sporlarında antrenörlük yapan bireylerin problem çözme becerilerini incelemiştir (89). Problem özme becerisinin yaş değişkeninden etkilenmediği bildirilmiştir. Akpınar (96), 80 profesyonel futbolcuda problem çözme beceri düzeyini incelemiştir. Profesyonel futbolcuların problem çözme becerilerinin, eğitim durumu, futbol oynama süresi ve futbola başlama yaşından etkilenmediğini bildirmiştir. Öte yandan istatistiksel olarak anlamlı olmamasına rağmen, düşük yaş grubunda yer alan futbolcuların problem çözme becerilerinin yüksek yaş grubunda yer alanlardan daha iyi (18-22 yaş: 87.18 ± 15.33 ; 23-27 yaş: 95.18 ± 25.37 ; 28-32 yaş: 83.92 ± 15.42 ; 33 ve üzeri yaş: 93.87 ± 15.42) olduğu bildirilmiştir. Profesyonel futbolcuların problem çözme becerileri toplam puan ortalamasına bakıldığında, 88.91 ± 20.24 ile düşük düzeyde problem çözme becerilerine sahip olduğu görölmüştür ancak araştırmamızda elde edilen 131.67 ± 19.04 puanı göz önünde bulundurulduğunda, hokey oyuncularından daha gelişmiş bir problem çözme becerisine sahip oldukları söylenebilir. Erkan ve Gümüşdağ çalışmalarında yaş arttıķa problem çözme becerilerinin totalde arttığı ancak oynanan ligin seviyesinin problem çözme becerilerini anlamlı bir şekilde etkilemediği görölmüştür (91).

Hokey oyuncularının problem çözme becerileri toplam puanları eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermiştir. Problem özme becerilerine ilişkin toplam puan ortalamaları dikkate alındığında lise mezuniyetine sahip olan hokey oyuncularının problem çözme becerilerinin lisans mezuniyeti derecesine olanlara göre daha iyi olduğu görölmüştür. Bu bulgu, hokey oyuncularının problem çözme becerilerinin eğitim durumu değişkeninden etkilendiği şeklinde yorumlanabilir. Araştırmamıza benzer şekilde, Kabadayı ve ark., elit sporcular ve sporcu olmayan bireylerin problem çözme becerilerini incelemiştir (30). Toplamda 300 katılımcıdan oluşan araştırmanın 150'sini elit sporcular, 150'sini sedanterler oluşurmaktadır. Sedanter grubun eğitim düzeyi problem çözme becerisini etkilediği bulunmuştur. Akpınar (96), 80 profesyonel futbolcuda problem çözme beceri düzeyini incelemiştir. Profesyonel futbolcuların problem çözme becerilerinin, eğitim durumundan etkilenmediğini bildirmiştir. şenduran ve Amman, lise düzeyinde öğrenim gören 14-17 yaş aralığındaki öğrencilerde problem çözme becerilerini araştırmış ve spor yapan öğrencilerin beceri düzeylerinin spor yapmayan akranları ile kıyaslamıştır (95).

Toplamda 640 kişilik bir grup üzerinde yaptıkları bu araştırmada, okul takımı düzeyinde sportif faaliyetlere katılan ve haftada 5 gün egzersiz yapan sporcu grubunda, spor branşı açısından yüksek çeşitlilik sağlanmıştır. Atletizm, atıcılık, tenis, tekvando, basketbol, voleybol, hentbol ve halk dansları, sporcu grubun branş dağılımını oluşturmuştur. Araştırmacılar, sporcu grubun toplam puan ortalamasını 79.78 ± 16.93 , sedanter lise öğrencilerinin ise 82.42 ± 17.04 olduğunu ve gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu bildirilmiştir. Sporcu grubun ortalama puanının daha iyi olduğu görülmek ile birlikte, iki grup için de problem çözme becerileri envanterinden alınan puan neticesinde, problem çözme becerilerinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Demirtaş ve Dönmez (97), Temel ve Ayan (98) ve Genç ve Kalafat (99), yüksek eğitilmiş ve problem çözme becerileri yüksek bireyler olarak kabul edilmektedir. İlgili çalışmalar incelendiğinde, bu sonucu destekledikleri görülmektedir.

Hokey oyuncularının problem çözme becerileri toplam puanları oynanan lig değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bir diğer ifade ile oynanan ligin, hokey oyuncularının problem çözme becerisini etkilemediği söylenebilir. Çalışmamıza benzer şekilde Atan ve ark., farklı spor branşlarında müsabık olan 150 kadın ve 150 erkek sporcuların problem çözme becerilerini incelemiştir. Araştırma kapsamında, atletizm, futbol, basketbol ve dövüş sporları olmak üzere 4 spor branşındaki sporcuların problem çözme becerileri hem kendi aralarında hem de sedanter kontrol grubu ile incelenmiştir (100). Araştırmacılar, sporcu grupları arasında ve kontrol ile kıyaslandığında, problem çözme becerisinin bir grup lehine anlamlı şekilde farklılaşmadığını bildirmiştir. Sedanter grubun problem çözme becerileri envanteri toplam puan ortalaması sporculardan yaklaşık 4-5 puan daha yüksek olduğu, yani problem çözme becerilerinin önemsiz bir puanla daha düşük olduğu söylenebilir. Araştırma grubunun toplam puan ortalaması 95.95 ± 14.90 düzeyinde olduğu göz önünde bulundurulduğunda, grubun problem çözme becerisinin orta düzeyde olduğu söylenebilir. Ayrıca, takım sporları ve bireysel spor olması açısından bakıldığında, puanların çok yakın olduğu görülmektedir (100). Atan ve ark. (100) ile Pulur ve ark.'nın (23) bulguları da bu sonucu desteklemektedir. Literatür genel itibari ile incelendiğinde, sporcuların problem çözme becerilerinin genel popülasyondan önemli düzeyde farklılaşmadığı ve spor branşları açısından karşılaştırmalar yapıldığında birçok çalışma branşlar arasında anlamlı farklılık bildirmezken, birkaç çalışma bazı spor branşlarının diğer branşlara göre problem çözme becerisini anlamlı düzeyde iyileştirdiğini öne sürmektedir. Çalışmamıza zıt şekilde Gülşen, farklı lig seviyelerinde mücadele eden futbolcuların

problem çözüme becerilerini incelemiş ve oynanan lig seviyesinin problem çözüme becerilerini anlamlı şekilde değiştirmediğini ancak, 1.ligde oynayan oyuncuların daha alt liglerde oynayanlardan daha yüksek bir problem çözüme becerisine sahip olduğunu bildirmiştir (101). Kadaş ve ark.'na (78) göre, çalışmalarında sporcular oynadıkları lig ve kategoriye göre toplam problem çözüme algıları en yüksek olanlar 1. ligde oynayanlardır. Çalışmada ligdeki sporcular lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu farklılık, birinci lig ve süper lige katılan sporcuların, ikinci ligde yarışan meslektaşlarına kıyasla antrenman ve müsabaka sırasında ortaya çıkabilecek sorunların üstesinden gelme konusunda daha fazla yeterliliğe sahip olmalarına bağlanabilmektedir. İnce ve şen (93) çalışması da benzer şekilde 1. Ligde oynayan sporcuların problem çözüme becerileri diğerlerine göre daha yüksektir.

Hokey oyuncularının problem çözüme becerileri toplam puanları hokey oynama süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermiştir. 5 yıl ve altı süre ile hokey oynayan oyuncuların, 10 yıl ve üstünde hokey oynayan kişilere göre daha gelişmiş problem çözüme becerisine sahip olduğu söylenebilir. Bir diğer ifade ile hokey oynama süresi arttıkça problem çözüme becerisinin olumsuz etkilendiği söylenebilir. Çalışmamıza benzer şekilde, Con ve ark. çalışması ulusal üniversiteler arası liginde mücadele eden 144 kadın futsal oyuncusunun problem çözüme becerilerini bazı değişkenler açısından değerlendirmiştir (102). Araştırmacılar, bulgularımızdan benzer şekilde, ilgili spor dalında tecrübe arttıkça, bir diğer ifade ile spor yaşı arttıkça problem çözüme becerilerinin iyileştiğini bildirmiştir. Bu bulgu araştırmamız ile tam anlamıyla zıtlık göstermektedir. Hokey sporcularının spor yaşı arttıkça problem çözüme becerilerinin kötüleştiği görölmüştür. Ancak, çalışma grupları arasındaki sosyal ve çevresel faktörlerin bu bulguları etkileyebileceği düşünölmektedir. Ayrıca, kadın futsalcıların problem çözüme envanterine ilişkin toplam puan ortalamalarının 93.04 ± 17.33 olduğu göz önüne alındığında, hokeycilerin problem çözüme becerilerinin, kadın futsal oyuncularından daha düşük olduğu söylenebilir. Eroğlu ve Eroğlu, 200 oryantring sporcusunun problem çözüme becerilerini incelemiştir (88). Araştırmacılar problem çözüme becerilerinin yaş ve spor yaşı arttıkça problem çözüme becerilerinin iyileştiğini bildirmiştir. Milli oryantring sporcularının problem çözüme becerileri, milli olmayan sporculara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu sonuçlar araştırmamız ile benzerlik göstermemektedir ancak, oryantring sporunda özellikle yön bulma konusundaki zorluklar seviye arttıkça arttığından, bu sonuçların bulunması makul olabilir. Öte yandan, süper lig seviyesinde mücadele eden çim hokeyi sporcularının ortalama puanı, milli oryantringicilere göre oldukça yüksektir, buradan hareketle, oryantring

sporunun iç dinamiklerinin problem çözme becerisini olumlu etkilediği söylenebilir. Fakat yine de bu sporcu gruplarında daha fazla çalışma ilgili sonuçların desteklenmesi gerekmektedir (88). Kadaş ve ark.'nın (78) çalışmasına göre, 8 yıl ve daha az süredir lisans sahibi olan sporcular ile daha uzun süredir lisans sahibi olan sporcular arasında, özellikle lisans yılı değişkenine bağlı olarak, aceleci yaklaşım boyutunda anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Literatüre dayanarak, tecrübeli sporcuların problem çözme yeteneklerinin daha az tecrübeli sporcularınkinden daha fazla olduğu keşfedilmiştir (97, 101). Çalışmalar arasındaki grup büyüklüklerinin farklılığının, araştırma sonuçları ve literatürdeki farklılıkları açıklayabileceği sonucuna varılabilmektedir. Bir diğer zıtlık ise, sınırlı deneyime sahip sporcuların alışık olmadıkları durumlarla karşılaştıklarında aceleyle düşünmeye daha az meyilli oldukları, tecrübeli sporcuların ise zorluklarla karşılaştıklarında hedeflerine hızlı bir şekilde ulaşmak için dürtüsel davranmaya daha yatkın oldukları gözlemi olarak kabul edilebilmektedir. Çalışmamıza zıt şekilde Erkan ve Gümüşdağ çalışması hentbol oynama süresi arttıkça problem çözme becerilerinin totalde arttığı ancak oynanan ligin seviyesinin problem çözme becerilerini anlamlı bir şekilde etkilemediği görülmüştür (91). Erhan ve ark., satranç sporcuları ile sedanter bireylerin problem çözme becerilerini inceledikleri çalışmada gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark bildirmemiştir (103). Araştırmacılar, satranç sporcularının, kontrol grubuna göre daha yüksek düzeyde problem çözme becerisine sahip olduğu bildirilmiştir.

Hokey oyuncularının problem çözme becerileri toplam puanları uyku süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bir diğer ifade ile uyku süresinin, hokey oyuncularının problem çözme becerisini etkilemediği söylenebilir.

Saldırganlık düzeyine ilişkin tartışma:

Hokey oyuncularının saldırganlık düzeyi toplam puanları cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t=1.292$; $P> 0,05$]. Saldırganlık düzeyine ilişkin toplam puan ortalamaları dikkate alındığında erkek hokey oyuncuları ile kadın hokey oyuncularının saldırganlık düzeylerinin benzer olduğu görülmüştür. Bu bulgu hokey oyuncularının saldırganlık düzeyleri cinsiyet değişkeninden etkilenmemektedir, bir diğer ifade ile saldırganlık düzeyi cinsiyete göre değişiklik göstermemektedir şeklinde yorumlanabilir. Çalışmamıza paralel şekilde, Schmidt ve ark., buz hokeyi sporcularında saldırganlık düzeyinin cinsiyetten etkilenip etkilenmediğini araştırmıştır (104). Araştırmacılar ayrıca, saldırganlık seviyesi ile maç esnasında kafaya alınan darbeler arasında

bir ilişki olup olmadığını da incelemiştir. Araştırmacılar kadın ve erkek cinsiyet arasında saldırganlık düzeyi açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bildirmemiştir ancak, saldırganlık düzeyinin buz hokeyi sporcularında kafaya alınan darbeleri artırabileceğini, seviye, cinsiyet ve yaş fark etmeksizin tüm buz hokeyi sporcularının saldırganlık düzeyini azaltıcı girişimleri göz önünde bulundurması gerektiğini, bu durumun kafaya alınan darbeleri azaltabileceğini bildirmiştir. Güner (58) 240 sporcu üzerinde yaptığı araştırmada, erkek ve kadın sporcuların saldırganlık puanları arasında anlamlı bir fark olmadığını tespit etmiştir. Bununla birlikte, bireysel sporlara katılan sporcuların takım sporları yapanlara kıyasla daha yüksek saldırganlık düzeyleri sergilediklerini gözlemlemiştir. Bingöl ve Demir'in (105) araştırması, hokey oyuncularında saldırganlık düzeylerinde cinsiyete dayalı belirgin bir farklılık olmadığını ortaya koymuştur. Buna karşın, Lancelotta ve Vaughn (106) erkeklerin kadınlardan daha fazla saldırganlık sergilediğini bulmuştur. Çeşitli araştırmalar, erkeklerin kadınlardan daha yüksek derecede yıkıcı saldırganlık sergilediğini, kadınların ise erkeklere kıyasla daha düşük düzeyde hem yıkıcı hem de pasif saldırganlık sergilediğini göstermiştir. Bu sonuçlar, kadınların kişilerarası ilişkilerinde olumlu nitelikler sergileme ve daha yüksek empati düzeyine sahip olma gibi değişkenlere erkek meslektaşlarına kıyasla daha fazla önem vermelerine bağlanabilmektedir (107). Çalışmamıza zıt şekilde, Doğan ve Çötök, 621 üniversite öğrencisi üzerinde, mutluluk düzeyi ile saldırganlık düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemiştir (108). Araştırmacılar, üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeyinin toplam puan ortalamasının 78.49 ± 17.92 olduğunu bildirmiştir. Bulgular, sporcu olmayan üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeyi ile çim hokeyi sporcularının saldırganlık düzeyinin benzer olduğunu göstermektedir. Öte yandan araştırmacılar, erkek üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğunu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğunu bildirmiştir. Araştırmamızda, erkek hokeyicilerin saldırganlık düzeylerinin kadınlara göre yüksek olduğu (erkek: $81,40 \pm 18.54$, kadın: $77,99 \pm 18.72$), ancak aradaki bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Kostorz ve Nowosielski, dövüş sanatı sporcuları ile dövüş sporcularının saldırganlık düzeylerini incelemiştir (109). Araştırmacılar, toplamda erkek katılımcıların kadınlardan daha yüksek seviyede saldırganlık düzeyine sahip olduğunu, dövüş sporu ile uğraşanlar ise, dövüş sanatları ile uğraşan bireylerden daha yüksek düzeyde saldırganlık düzeyine sahip olduğunu göstermiştir.

Hokey oyuncularının saldırganlık düzeyi toplam puanları yaş grubu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$F=0.106$; $P> 0.05$]. Saldırganlık

düzeyine ilişkin toplam puan ortalamaları dikkate alındığında yaş grubu değişkeninin hokey oyuncularının saldırganlık düzeyini etkilemediği söylenebilir. Çalışmamıza paralel şekilde, Yiğiter (110) tarafından yapılan bir başka çalışmada, saldırganlık düzeylerinde anlamlı bir farklılık gözlenirken, problem çözme becerilerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Çalışmamıza zıt şekilde, Özkatarıkaya (111) tarafından yapılan çalışmada sporcuların yaşları ile saldırganlık düzeyleri arasında pozitif doğrusal bir ilişki bulunmuştur. Kırımoglu ve ark.'nın (112) araştırmasına göre spor yaşı ile saldırgan davranış arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Anova testi sonuçları, eğitim değişkenine göre katılımcılar arasında "Yıkıcı Saldırganlık" ve Atılganlık alt boyutları puan ortalamalarında anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir.

Hokey oyuncularının saldırganlık düzeyi toplam puanları eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$F=1.235$; $P> 0.05$]. Saldırganlık düzeyine ilişkin toplam puan ortalamaları dikkate alındığında hokey oyuncularının problem çözme becerilerinin eğitim durumu değişkeninden etkilenmediği, farklı eğitim seviyesine sahip oyuncuların saldırganlık düzeylerinin benzer olduğu görülmüştür. Çalışmamıza benzer şekilde, Tuzgöl (113), düşük eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin çocuklarıyla sağlıklı ilişkiler kuramadıklarını, bunun da çocuklarında saldırgan davranışların gelişmesine neden olabileceğini vurgulamıştır. Gürsoy (114), Demirhan (115) ve Gökbüzoğlu (116) tarafından yapılan çalışmalarda farklı gruplarda anne eğitim düzeyi ile saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Karakuzulu (117), "Savunma ve Mücadele Sporları Yapan Sporcular ile Diğer Bireysel Sporları Yapan Sporcuların Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi" başlıklı çalışmasında, anne ve baba eğitim düzeyleri farklı olan sporcuları karşılaştırdığında yıkıcı saldırganlık, atılganlık, pasif saldırganlık ve genel saldırganlık alt boyutlarında anlamlı farklılıklar bulmuştur.

Hokey oyuncularının saldırganlık düzeyi toplam puanları hokey oyuncusu olma süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F=4.257$; $P< 0.05$]. 10 yıl ve üstü sürelerde hokey oynayan oyuncuların saldırganlık düzeylerinin, 5 yıl ve altı ve 5-10 yıl sürede oynayan oyunculardan daha düşük seviyede olduğu görülmektedir. Dolayısı ile hokey oynama süresinin artmasının saldırganlık süresini azalttığı söylenebilir. Çalışmamıza paralel şekilde, Bağçeci ve Kinay (118), Demirtaş ve Dönmez (97), Pehlivan ve Konukman (119) tarafından yapılan çalışmalara göre, problem çözme becerisi puan ortalamasının öğretim yılı değişkenine göre farklılık gösterdiği görülmüştür. Buna karşın, Diker Coşkun ve Öztuna Kaplan (120), Bal (121), Serin (122), Bozkurt vd. (123) tarafından

yapılan çeşitli çalışmalarda öğretmenlerin mesleki deneyim yıllarına göre problem çözme becerilerinde anlamlı bir farklılık olmadığı rapor edilmiştir. Çalışmamıza zıt şekilde, Şahinler ve Ulukan (76) tarafından yapılan Anova testi sonuçları incelendiğinde, katılımcıların spor yılı değişkenine göre "Yıkıcı Saldırganlık", "Atılganlık" ve "Pasif Saldırganlık" alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Derwent (124), lise öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ile sportif faaliyetlere katılımları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, spor yapan bireylerin yapmayanlara kıyasla daha saldırgan olduklarını ortaya koymuştur. Ancak diğer saldırganlık alt boyutları açısından iki grup arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Hokey oyuncularının saldırganlık düzeyi toplam puanları oynanan lig değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$F=0.359$; $P> 0.05$]. Bir diğer ifade ile oynanan ligin, hokey oyuncularının saldırganlık düzeyini etkilemediği, saldırganlık düzeyinin farklı liglerde mücadele eden hokeyciler için benzer olduğu söylenebilir. Çalışmamıza zıt şekilde Tetiana ve ark., toplamda 149 sporcu grubunun saldırganlık düzeylerini incelemeyi amaçlamış ve farklı spor branşlarından oluşan 4 kategori oluşturmuşlardır (125). 1. grup, ritmik cimnastik ve akrobasi sporcuları, 2. grup, video oyun sporları, 3. grup, sürat pateni, bisiklet sporcuları, 4. grup ise güreş ve boks sporcularından oluşmuştur. Araştırmacılar, tüm gruplar arasında en yüksek saldırganlık düzeyine sahip grubun boksör ve güreşçilerden oluşan 4. grup olduğunu bildirmiştir. Temaslı sporların doğası gereği her müsabakada fiziksel olarak ortaya çıkan saldırganlık ayrıca antrenörler tarafından müsabakalar öncesinde sporculara empoze edilmektedir ve dolayısı ile dövüş sporlarında saldırganlığın yüksek olduğu görülmektedir (126, 127). Araştırmacılar ayrıca elit sporcular ile elit olmayan sporcuların saldırganlık düzeyini incelemiş ve elit sporcuların elit olmayanlara göre daha düşük seviyede saldırganlık düzeyine sahip olduklarını bildirmişlerdir. Elit sporcuların kritik ve önemli müsabakalarda sakin kalmalarını sağlayabilmek ve doğru kararları verebilmek için sakin kalmayı ve saldırganlık dürtülerini kontrol altına almayı öğrendikleri söylenebilir. Pačesová ve Šmela, temas sporları ve temassız sporlarda mücadele eden sporcular ile spor yapmayan bireylerde saldırganlık düzeyini araştırmıştır. Atletizm ve bisiklet sporcuları temassız spor grubunu, karate, judo ve boks ise temaslı spor grubunu oluşturmuştur (128). Araştırmacılar ilginç bir bulgu olarak, temaslı spor branşı ile ilgilenen sporcuların spor yapmayanlara göre saldırganlık düzeylerinin daha düşük olduğunu bildirmiştir. Temaslı ve temassız spor branşları arasında istatistiksel olarak bir fark bulunamazken, spor yapmayan bireylerin daha yüksek

saldırganlık düzeylerine sahip olması şaşırtıcıdır. Ancak sporcu olmayan grubun, kaygı düzeyleri de temaslı sporcu grubuna göre anlamlı düzeyde yüksekti ve kaygı ile saldırganlık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki bildirilmiştir. Buradaki önemli bulgu, sporcu olmayan grubun kaygı düzeylerinin sporculardan yüksek olmasıdır, kaygı düzeyleri benzer olan sporcular ve sporcu olmayan gruplarda yapılacak araştırmalar ve bir diğer ifade ile kaygının kontrol altına alındığı durumda yapılacak istatistik analizler, sporcular ve sporcu olmayanlarda saldırganlık düzeyini net belirlemeyi sağlayabilir. Khan ve ark., sporcuların daha düşük seviyelerde saldırganlık düzeyine sahip olmalarını sporun bireylere sabır ve hoşgörü kazandıran bir araç olması ile açıklamaktadır (129). Ek olarak, Kotarska ve ark., temas sporu disiplinleri olarak dövüş sporları ve dövüş sanatları, olumlu davranış kalıplarını şekillendirme ve saldırganlığı azaltmaya yardımcı olabilecek ahlaki değerleri aktarma alanında özel bir eğitim potansiyeline sahip olduğunu belirtmektedir (130). Temaslı ve temassız sporlarda saldırganlık düzeyini araştıran bir başka çalışma Trivedi ve Pinto tarafından, boks, güreş, futbol, hokey, badminton, atıcılık, kriket ve voleybol branşları üzerinde gerçekleştirilmiştir (131). Temaslı spor grubuyla yer alan katılımcıların toplam puan ortalaması 89.32 ± 6.36 iken, temassız spor branşında yer alan katılımcılar 83.47 ± 5.39 toplam puan ortalamasına sahipti. Aradaki bu ortalama farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bildirilmiştir. Araştırma sonuçları birbirinden oldukça farklılık göstermekte ve dolayısı ile saldırganlık düzeyine ilişkin spor branşlarından hareketle bir noktaya varmayı zorlaştırmaktadır. Gee ve Leith, Kuzey Amerikalı ve Avrupalı buz hokeyi sporcularında saldırganlık düzeyini incelemiş ve farklı kökenlerden gelen hokey sporcularında saldırganlığın değişip değişmediğini incelemiştir (132). Araştırmacılar, Kuzey Amerikalı sporcuların Avrupalı sporculardan daha yüksek düzeyde saldırganlık davranışı sergilediklerini bildirmiştir. Dolayısı ile spor branşları saldırganlık açısından karşılaştırılırken sosyodemografik değişkenler mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır, elde edilen bulgular direkt olarak ilgilenilen spordan ziyade çevresel faktörlere bağlı ortaya çıkmış olabilir. Yetiş, bireysel ve takım sporlarında mücadele eden sporcuların saldırganlık düzeylerini karşılaştırmıştır (133). Yüzme, atletizm, judo, masa tenisi, halter, badminton, tekvando, bilek güreşi, güreş sporcuları bireysel sporları, hokey, futbol, basketbol, voleybol ve hentbol sporcuları ise takım sporlarını oluşturmuştur. Araştırmacı bireysel ve takım sporlarında saldırganlık düzeyinin benzer olduğunu, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını bildirmiştir. Singh, temaslı sporlardan hokey, futbol ve basketbolcuların saldırganlık düzeylerini incelemiş ve karşılaştırmıştır (134). Hokey sporcularının, basketbolculardan anlamlı düzeyde yüksek saldırganlık seviyelerine sahip olduğunu

bildirmiştir. Basketbolun kuralları gereği fiziksel teması sınırlamasından kaynaklı kısmen futbol ve hokey sporcularında daha yüksek saldırganlık seviyelerine neden olabilir. Gencheva, çim hokeyi, futbol ve ragbi sporcularında saldırganlık düzeyini incelemiştir, en temaslı sporların başında gelebilecek bu üç spor branşındaki saldırganlık seviyeleri, spor branşlarındaki saldırganlığın temaslı olması veya olmaması durumuna göre değişip değişmediğine ilişkin fikir verebilir (135). Araştırmacılar, saldırganlık düzeyi en yüksek grubun sırası ile futbolcular ($22,46 \pm 3,55$), ragbi ($16,91 \pm 5,96$) ve çim hokeyi sporcuları ($12,95 \pm 5,03$) şeklinde olduğunu bildirmiştir. Bu sonuçlara göre, saldırganlık düzeyinin temas ile paralel şekilde artmadığı söylenebilir. Pačesová ve Šmela, da bu ifadeye destekler şekilde, sporda saldırganlık düzeyinin temastan bağımsız olduğunu bildirmiştir (128).

Hokey oyuncularının saldırganlık düzeyi toplam puanları uyku süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$F=3.913$; $P> 0.05$]. Çim hokeyi sporcularının saldırganlık düzeyinin uyku süresinden etkilenmediği söylenebilir. Çok sayıda sporcu, optimum performansa ulaşmak için uykunun önemini farkındadır. Egzersiz ve uyku arasındaki ilişki, uykunun alıştırma verimliliğini artırdığını ve fiziksel aktivite sırasında yaralanma olasılığını en aza indirdiğini ve böylece uyku bozukluklarından muzdarip bireylerin uyku kalitesini artırdığını gösteren araştırmalarla zaten kurulmuştur (136,137). Sedanter bireylere ve fiziksel aktivite yapanlara odaklanan çalışmalar, alıştırmanın uyku kalitesini artırmadaki önemini vurgulamıştır (136-140). Bununla birlikte, farklı spor disiplinleri için uykuyla ilgili çeşitli yönler ve endişeler hakkında kapsamlı bir anlayış henüz oluşturulmamıştır. Profesyonel sporcularda, müsabaka öncesi seyahatler, maç saatleriyle uyumlu antrenman programları ve spor endüstrisindeki ekonomik baskılar nedeniyle uyku sorunları ortaya çıkabilmektedir (137). Rekabetin neden olduğu yüksek alıştırma yoğunluğu ve stresin, genel popülasyonda bildirilen %61,5'lik kötü uyku kalitesine sebep olan faktörler olduğunu tahmin etmek mümkündür. Yoğun fiziksel aktivite uykuya dalmayı kolaylaştırabilirken, uyku kalitesi üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir (136). Hem uyku hem de alıştırma karşılıklı fizyolojik ve psikolojik bir ilişkiye sahiptir. Yetersiz uyku, bireyin fiziksel aktiviteleri gerçekleştirme becerisini bozabilir ve yaralanma riskini artırabilmektedir (139).

Sonuç

Sonuç olarak, bu araştırma kapsamında çim hokeyi sporcularının problem çözme becerilerinin düşük seviyede olduğu, problem çözme becerilerinin yaş, eğitim durumu, spor

yaşı değişkenlerinden etkilendiği görülmüştür. Yaş azaldıkça problem çözme becerileri envanterinden alınan puanın iyileştiği, yani genç sporcuların yaşça kendilerinden ilerde olan sporculara göre daha iyi problem çözme becerisine sahip olduğu tespit edilmiştir. Çim hokeyi sporcularında, spor yaşı arttıkça problem çözme becerisinin olumsuz etkilendiği görülmüştür. Eğitim durumu açısından değerlendirildiğinde lise mezunu seviyesindeki çim hokeyi sporcularının diğer eğitim seviyelerine göre daha gelişmiş bir problem çözme becerisine sahip olduğu görülmüştür. Cinsiyet, oynanan lig seviyesi ve uyku süresi değişkenleri ise problem çözme becerisi üstünde anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Çim hokeyi sporcularının saldırganlık düzeyi incelendiğinde, saldırganlık düzeyinin sadece spor yaşına göre anlamlı şekilde değişim gösterdiği tespit edilmiştir. Spor yaşı artıkça saldırganlık düzeyinin azaldığı görülmüştür. Cinsiyet, yaş, eğitim durumu, oynan lig seviyesi değişkenleri saldırganlık düzeyi üzerinde olumlu ya da olumsuz anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Öneriler

Çalışmadan elde edilen öneriler aşığıdaki gibidir.

- Sporcuların saldırganlık düzeylerini azaltmak için gerekli eğitimlerin verilebilir.
- Sporcuların problem çözme becerilerini arttırmak için çalışmalar yapılabilir.
- Spor yapma süresine göre saldırganlık düzeyi düştüğü için sporcuların spora devam etmeleri teşvik edilebilir.
- Problem çözme becerisi ve saldırganlık düzeyine ilişkin araştırmalar planlanırken, stres, kaygı gibi diğer psikososyal faktörler ve bireylerin yaşantısına ilişkin parametrelerin de göz önünde bulundurulması ile farklı çalışmalar yapılabilir.
- Araştırma planı yapılırken, sporcuların yanında, spor yapmayan kontrol grubunun da araştırmaya dahil edilmesi faydalı olacaktır.
- Problem çözme becerisi, fiziksel gücün ön planda olduğu halter, güreş, bilek güreşi gibi branşlarla, oyun zekâsının öncelik taşıdığı satranç ve benzeri spor branşlarında incelenebilir.
- Branşların içinde profesyonel ve amatör olarak ayrılan grupların problem çözme becerileri ve saldırganlık düzeyleri incelenebilir.
- Çim hokeyi branşı antrenörlerinin sporcuların problem çözme becerilerini ne şekilde geliştirebileceği ve bu özelliğe ne seviyede katkı sağladıklarının ortaya konabilir.

- Saldırganlık düzeyini etkileyen demografik değişkenlerin, özgüven, stres, etkili iletişim vb. diğer özelliklerle birlikte incelenebilir.
- Sporcularla saha dışında yapılan etkinlikler olan müzik, dans, gezi gibi faaliyetlerin saldırganlık davranıőına etkisi incelenebilir.

KAYNAKLAR

1. Gezer H. Spor yapan ve spor yapmayan emniyet teşkilatı mensuplarının doyumu ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi (Malatya örneği) [Yüksek lisans tezi]. Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi; 2014.
2. Çolakoğlu FF. Obez orta yaş bayanlar ile menopoz dönemindeki bayanlarda aerobik egzersizin bazı fiziksel uygunluk değerlerine etkisi. Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2004;13(1):35-42.
3. Girginer N, Aydın S, Cavdar Z. Üniversite öğrencilerinin sporda şiddet konusuna yaklaşımları: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi öğrencilerine yönelik bir uygulama. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimleri Dergisi. 2006;7(2):169-97.
4. Dick R, Hootman JM, Agel J, Vela L, Marshall SW, Messina R. Descriptive epidemiology of collegiate women's field hockey injuries: National Collegiate Athletic Association Injury Surveillance System, 1988–1989 through 2002–2003. Journal of Athletic Training. 2007;42(2):211-20.
5. Türkiye Hokey Federasyonu. Açık alan hokey kuralları hakem el kitabı. Ankara: Merkez Hakem Kurulu; 2013.
6. Eskin R. Düşünme ve problem çözme, içinde psikolojiye giriş. 19. baskı. Konya: Eğitim Akademi Yayınları; 2012.
7. Duman B. Neden beyin temelli öğrenme. 2. Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık; 2009.
8. Güneş Ö. Spor eğitimi alan ve almayan öğretmen adaylarının saldırganlık düzeyinin ve problem çözme becerilerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi; 2021.
9. Korkut F. Lise öğrencilerinin problem çözme becerileri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2002;23:177-84.
10. Allen JJ, Anderson CA. Aggression and violence: definitions and distinctions. Sturmey P, editor. The Wiley handbook of violence and aggression. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons Ltd; 2017.
11. Takar MS. Türkiye'deki buz hokeyi sporcularının saldırganlık ve özgüven düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Erzurum: Atatürk Üniversitesi; 2022.
12. Acet M. Sporda saldırganlık ve şiddet. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları; 2005.
13. Mengütay S. Morpa spor ansiklopedisi – Cilt 1. İstanbul: Orhan Ofset; 1997.

14. Dalbudak İ. 18-20 yaş arası spor yapan ve yapmayan b2 ve b3 görme engelli bireylerin duygusal zeka ve saldırganlık düzeyleri bakımından incelenmesi [Doktora tezi]. Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi; 2019.
15. Türkiye Hokey Federasyonu. Anasayfa [İnternet]. 2023 [Erişim Tarihi 25 Aralık 2022] Erişim adresi: www.turkhokey.gov.tr
16. Sücüllü İ. The relationship between undergraduates cognitive flexibility, emotional self-efficacy and interpersonal problem-solving skills [Yüksek lisans tezi]. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi; 2022.
17. Şahin M. Covid-19 pandemi sürecinde salon hokey süper lig oyuncularında depresyon kaygı ve stresin incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Amasya: Amasya Üniversitesi; 2021.
18. Anders E, Myers S. Field hockey: Steps to success. Champaign, IL: Human Kinetics; 2008.
19. Akduman OB. Voleybol hakemlerinin empatik eğilim düzeylerinin karar verme ve problem çözme becerilerine etkisi [Yüksek lisans tezi]. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi; 2023.
20. Karabulut E. 16 yaş altı çim hokeyi sporcularının saldırganlık düzeylerinin çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi. Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi. 2013; 11(2), 139 - 147.
21. Birol SŞ. Türkiye'deki çim hokeyi ve buz hokeyi sporcularının sosyo-ekonomik yapıları, branşlara katılım nedenlerinin ve beklentilerinin araştırılması [Yüksek lisans tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2007.
22. Yıldırım A, Abakay Z, Alıncak F, Abakay U. Examining the elements that effect hockey players hockey sport orientation and anticipations. Research in Sports Science. 2019;9(2):35-9.
23. Karabulut EO, Pulur A. Üst düzey çim hokeyi sporcularının empatik eğilim düzeylerinin farklı değişkenler bakımından incelenmesi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2016; 10 (1), 51-58.
24. Türk Dil Kurumu. Genel Türkçe Sözlük [İnternet]. 2023 [Erişim Tarihi 20 Aralık 2023] Erişim adresi: sozluk.gov.tr
25. Bezci Ş. Antrenörlerin stresle başa çıkma ve problem çözme becerileri. Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi; 2016.
26. Aydın A, Pancar Z. Boksörlerin özgüvenlerinin problem çözme becerisine etkisi. Çelik A, editör. ASAD-2021: Spor-Eğitim-Sağlık. İstanbul: Efe Akademik Yayınları; 2022.
27. Sucu BT. Üniversite öğrencilerinin sosyal problem çözme becerilerinin algılanan anne-baba tutumu ve bilişsel esneklik düzeyleri açısından incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. İstanbul: Maltepe Üniversitesi; 2020.
28. Şahin H, Ömeroğlu E. Psikososyal gelişim temelli eğitim programının anasınıfına devam eden çocukların duygusal zekalarına etkisi. Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. 2015;5:39-56.

29. Bilgin L, Cengiz AA. Davranış bilimleri II. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları; 2019.
30. Kabadayı M, Abış S, Yılmaz AK, Bostancı Ö, Şebin K. Elit sporcular ile sedanterlerin problem çözme becerileri ve karar verme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi. 2020;6(2):325-37.
31. Yılmaz T, Yigit S. Problem solving skills of students at the faculty of sports sciences. International Education Studies. 2020;13(6):180-6.
32. Üstündağ-Özdemir N. 18. yy Osmanlı yönetim anlayışında 'sorun çözme' süreci ve Pazvantolu Osman. Hacettepe Ünivertesı Türkiyat Araştırmaları Dergisi. 2014;20:237-69.
33. Beşler HK. Zihinsel antrenmanın futbol antrenörlerinin zihinsel dayanıklılık ve problem çözme becerilerine etkisi [Doktora tezi]. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi; 2020.
34. Tiryaki Ş. Spor psikolojisi. Mersin: Tekagaç Eylül Kitap ve Yayınevi; 2000.
35. Doğan O. Spor psikolojisi. Ankara: Nobel Kitapevi; 2005.
36. Şahin M, Şebin K, Yılmaz M, Şahin M. Sporda şiddetin boyutları. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık; 2014.
37. Deniz M. Spor yapan ve yapmayan okul yöneticilerinin karar verme stilleri ve problem çözme beceri düzeylerinin incelenmesi [Doktora tezi]. Bursa: Uludağ Üniversitesi; 2023.
38. Koçkaya E. Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'nde çalışan antrenörlerin bireysel yenilikçi özelliklerinin ve problem çözme becerilerinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi; 2021.
39. Sözen H. The effect of physical education and sports school training on problem solving skills of the athletes. Procedia-Social and Behavioral Sciences. 2012;46:4186-90.
40. Pensgaard AM, Duda JL. Sydney 2000: The interplay between emotions, coping and the performance of olympic-level athletes. The Sport Psychologist. 2013; 17, 253-267.
41. Pehlivan Z, Öksüzoğlu P. Futbol ve dansla uğraşan üniversite öğrencilerinin problem çözme becerileri. The 9th International Sports Sciences Congress, Muğla-Turkey; 2006.
42. Gould D, Finch LM, Jackson SA. Coping Strategies Used by National Champion Figure Skaters. Research Quarterly for Exercise and Sport. 1993; 64 , 453-468.
43. Gould D, Eklund RC, Jackson SA. 1988 US olympic wrestling excellence: mental preperation, precompetitive cognition and affect. The Sport Psychologist. 1992; 6, 358-362:
44. Dugdale JR, Eklund RC, Gordon S. Expected and unexpected stressors in major international competition. Appraisal, Coping and Performace. 2002; 16, 20-33

45. Karasar N. Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler ve teknikler, Ankara: Nobel Yayıncılık; 2005.
46. Karasar N. Araştırmalarda rapor hazırlama. Ankara: Araştırmada Eğitim Danışmanlık Ltd.Sti; 1994.
47. Jerath JM, Hasija S, Malhotra D. A study of state anxiety scores in a problem solving situation. *Studia Psychologica*. 1993;35(2): 143-150.
48. Berkowitz L. Aggression: a social psychological analysis. New York, NY, US: McGraw-Hill; 1962.
49. Dollard J, Miller NE, Doob LW, Mowrer OH, Sears RR. Frustration and aggression. New Haven, CT, US: Yale University Press; 1939.
50. Çelik H. Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin saldırganlık tepkileri bağlanma tarzları ve kişiler arası şemalarının incelenmesi. [Yüksek lisans tezi], İstanbul: Marmara Üniversitesi; 2006.
51. Kurtyılmaz Y. Öğretmen adaylarının saldırganlık düzeyleri ile akademik başarıları iletişim ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkiler. [Yüksek lisans tezi], Eskişehir: Anadolu Üniversitesi; 2005.
52. Budak S. Psikoloji sözlüğü. Ankara: Bilim Ve Sanat Yayınları; 2000.
53. Doğan V. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ile problem çözme becerilerinin tespiti. [Yüksek lisans tezi], Konya: Selçuk Üniversitesi; 2016.
54. Gül H. Saldırgan Davranışlar ve Örgütsel Mağduriyet Üzerine Kavramsal Bir Araştırma. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 2010;1: 91-98.
55. Bostan G, Kılıçgil E. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencisi olan ve olmayan Ankara Üniversitesi öğrencilerinin saldırganlık boyutları. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 2008;6(3):133-40.
56. Kılıçgil E. Televizyonda yayınlanan 'Televole' isimli magazin programlarına sporsosyolojik bakış. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 2003;1(1):17-20.
57. Erden NK. Abant İzzet Baysal Üniversitesi öğretmenlik bölümleri birinci öğretim son sınıf öğrencilerinin saldırganlık türleri. [Yüksek lisans tezi], Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi; 2007.
58. Güner B Ç. Takım sporları ve bireysel sporlar yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. [Yüksek lisans tezi], Yüksek Lisans Tezi, Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi, 2006.
59. Başer E. Uygulamalı spor psikolojisi, Ankara: Bağırhan Yayınevi; 1998.
60. Şahin HM. Sporda şiddet ve saldırganlık, Ankara: Nobel Yayınevi; 2003.
61. Özerkan KN. Spor psikolojisine giriş, Ankara: Nobel Yayınları; 2004.

62. Yaman M, Coşkun O S. Sportif performansın sınırları, Ankara; 1992.
63. Karayılmaz A. Amatör küme futbolcularını saldırganlığa iten psiko sosyal nedenler. [Yüksek lisans tezi], Sakarya: Sakarya Üniversitesi; 2006.
64. Yıldırım A. Hokeycilerin iletişim becerileri ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi; 2015.
65. Kırkbir F. Futbolcuların Sürekli öfke ve öfke ifade tarzları ile saldırganlık düzeylerinin incelenmesi [Doktora tezi]. Manisa: Manisa Celal Bayar Üniversitesi; 2020.
66. Beşkat M. Futbol seyircilerinin empatik eğilimleri ile sporda saldırganlık ve şiddet düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Şanlıurfa örneği) [Yüksek lisans tezi]. Kütahya: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi; 2016.
67. Eryılmaz A. Spor yapan ve yapmayan üniversitesi öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki [Yüksek lisans tezi]. Kütahya: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi; 2022.
68. Macpherson K. Problem-solving ability and cognitive maturity in undergraduate students. *Assessment & Evaluation in Higher Education*. 2002;27(1):5-22.
69. Acar H. Bocce (Volo) Sporcularının stresle başa çıkabilme ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Bartın: Bartın Üniversitesi; 2019.
70. Keskin M. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin iletişim ve problem çözme becerilerinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Yozgat: Yozgat Bozok Üniversitesi; 2022.
71. Akpınar Ö. Hokey sporcularının empati kurma ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi [Doktora tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2022.
72. Zeraatkar H, Moradi M. The effect of problem-solving skills training based on storytelling on different levels of aggressive behaviors in students. *Quarterly Journal of Child Mental Health*. 2019; 6(2): 68-80.
73. Trajković N, Pajek M, Sporiš G, Petrinović L, Bogataj Š. Reducing Aggression and Improving Physical Fitness in Adolescents Through an After-School Volleyball Program. *Front Psychol*. 2020, 12;11:2081.
74. Demircan Y, Ayan V. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Problem Çözme Becerileri, Karar Verme Stilleri ve Örgütsel Bağlılık Düzeylerinin İncelenmesi. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*. 2022; 6(1):11-29.
75. Sözen H, Doğan E, Erdoğan E. Farklı branşlardaki sporcuların stres düzeyleri ve problem çözme becerilerinin karşılaştırılması. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*. 2012; 1(9): 97-110.
76. Şahinler Y, Ulukan M. Spor yapan öğrencilerin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *International Sport Science Student Studies*. 2020; 2(1):16-24.
77. Özdevecioğlu M, Yalçın Y. Spor tatmininin sporcuların stres ve saldırganlık düzeyleri üzerindeki etkisi . *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 2010; 4 (1):63-76.

78. Kadaş İ, Mirzeoğlu A D, Güneş B. Farklı Branşlardaki Üst Düzey Sporcuların Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi . Egzersiz ve Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi. 2023; 3(1): 32-50.
79. Karasar N. Method of scientific research. Ankara: Nobel. 2005.
80. Büyüköztürk Ş, Çakmak EK, Akgün ÖE, Karadeniz Ş, Demirel F. Bilimsel araştırma yöntemleri (5. basım). Ankara: Pegem Akademi. 2010;109.
81. Heppner PP, Petersen CH. The development and implications of a personal problem solving inventory. Journal of Counselling Psychology. 1982; 29:66-75.
82. Şahin N, Şahin N H, Heppner P P. Psychometric properties of the problem solving inventory in a group of Turkish university students. Cognitive Therapy and Research, 17(4), 379-396, 1993.
83. Buss AH, Perry M. The Aggression Questionnaire. J Pers Soc Psych. 1992; 63: 452-9.
84. Madran HA. Buss-Perry saldırganlık ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Türk Psikoloji Dergisi. 2012;24(2):1-6.
85. George D, Mallery P. SPSS for Windows step by step. A simple study guide and reference (10. Baskı). GEN, Boston, MA: Pearson Education, Inc. 2010;10:152-65.
86. Hair JF, Black WC, Babin BJ, Anderson RE. Multivariate data analysis: Global edition, New York, 2010.
87. Dönmez KH. Analysis of the state anxiety, continuous anxiety, problem solving skills and social competence expectations of the athletes participating in the trainings held within the scope of "Equity Creation for Giresun Sports" project. International Journal of Academic Research. 2014;6(2):23-9.
88. Eroğlu B, Eroğlu AK. Research on problem solving skills of orienteering athletes in terms of some variables. SHS Web of Conferences. 2016;31:1-8.
89. Uyar M, Susuz YE. Uzak doğu sporu (Wing Chun-Wushu-Karate-Taekwondo-Judo) antrenörlerinin benlik saygısı ve problem çözme becerilerinin incelenmesi. Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi. 2020;1(2):1-9.
90. Işık S, Öztürk F. Determination of problem solving skills of athletes playing basketball in infrastructure leagues in Canakkale, Turkey. European Journal of Physical Education and Sport Science. 2017;3(12):308-16.
91. Erkan M, Gümüşdağ H. Investigation of problem-solving skills of handball players playing in professional leagues. International Online Journal of Education and Teaching. 2023;10(2):878- 91.
92. Ferah, D. Kara harp okulu öğrencilerinin problem çözme becerilerini algılamalarının ve problem çözme yaklaşım biçimlerinin cinsiyet, sınıf, akademik başarı ve liderlik yapma açısından incelenmesi, [Yüksek Lisans Tezi], Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 2000.

93. İnce G, Şen C. Adana ilinde deplasmanlı ligde basketbol oynayan sporcuların problem çözme becerilerinin belirlenmesi, SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2006; 14(1): 5-10.
94. Polat R H, Tümkaya S. An investigation of the students of primary school problem solving abilities depending on need for cognition. Elementary Education Online. 2010; 9(1):346-360.
95. Şenduran F, Amman T. Problem-solving skills of high school students exercising regularly in sport teams. Physical Culture and Sport: Studies and Research. 2015;67(1):42-52.
96. Akpınar S. A study about problem solving skill variable in terms of some variables of footballers who play football professionally. Educational Research and Reviews. 2012;7(25):537-42.
97. Demirtaş H, Dönmez B. Ortaöğretimde görev yapan öğretmenlerin problem çözme becerilerine ilişkin algıları, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi. 2008; 9(16): 177-198.
98. Temel V, Ayan V. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Problem Çözme Becerileri, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi. 2015; 17(29):70-76.
99. Genç SZ, Kalafat T. Öğretmen adaylarının empatik becerileri ile problem çözme becerileri, Kuramsal Eğitimbilim. 2010; 3 (2): 135-147.
100. Atan T, Göçer S, Ünver Ş. Farklı branşlardaki erkek ve kadın sporcuların atılganlık ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki. Journal of International Social Research. 2018;11(60):1359-66.
101. Gülşen D. Farklı lig düzeyinde oynayan futbolcuların oynadıkları mevkilere, öğrenim durumu ve spor yaşlarına göre problem çözme becerilerinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi]. Adana: Çukurova Üniversitesi; 2008.
102. Con M, Acar K, Cankaya S, Tasmektepligil MY. Problem-solving skills of futsal players with regard to some socio-demographic variables. Turkish Journal of Sport and Exercise. 2017;19(2):182-9.
103. Erhan E, Hazar M, Tekin M. Satranç oynayan ve oynamayan ilköğretim öğrencilerinin problem çözme becerilerinin incelenmesi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2009;11(2):1-8.
104. Schmidt JD, Pierce AF, Guskiewicz KM, Register-Mihalik JK, Pamukoff DN, Mihalik JP. Safe-play knowledge, aggression, and head-impact biomechanics in adolescent ice hockey players. Journal of Athletic Training. 2016;51(5):366-72.
105. Bingöl G, Demir A. Amasya sağlık yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri. Göztepe Tıp Dergisi. 2011; 26(4): 152-159.
106. Lancelotta GX, Vaughn S. Relation between types of aggression sociometric peer and teacher perception. Journal of Educational Psychology. 1980; 81(1):86-90.
107. Yılmaz M. Üniversite öğrencilerinin kişilerarası ilişki tarzları ve kendini açma düzeyleri arasındaki ilişki [Yüksek Lisans Tezi], Muğla: Muğla Üniversitesi; 2010.

108. Doğan T, Çötök NA. Mutluluk saldırganlık ilişkisine yönelik bir araştırma. Üşküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2020;11:275-99.
109. Kostorz K, Sas-Nowosielski K. Aggression dimensions among athletes practising martial arts and combat sports. *Frontiers in Psychology*. 2021;12:696943.
110. Yiğiter K. Rekreatif etkinliklerin üniversite öğrencilerinde algılanan problem çözme becerisi ve benlik saygısı düzeylerine etkisi [Doktora Tezi], Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi; 2012.
111. Özkatarıkaya E. 18-25 yaş arası işitme engelli sporcuların stres ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi [Yüksek Lisans Tezi], Kayseri: Erciyes Üniversitesi; 2010.
112. Kırimoğlu H, Parlak N, Derecelioğlu , Kepoğlu A. Lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin spora katılım düzeylerine göre incelenmesi. *Niğe Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 2008; 2(2):147-154.
113. Tuzgöl M. Anne-baba tutumları farklı lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi [Yüksek Lisans Tezi], Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimle Enstitüsü; 1998.
114. Gürsoy F. Annesi alışan ve çalışmayan çocukların saldırganlık eğilimlerinin incelenmesi. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*. 2002;1(6-7), 7-15.
115. Demirhan M. Kendi açma düzeyleri farklı genel lise öğrencilerinin bazı değişkenler açısından saldırganlık düzeylerinin incelenmesi [Yüksek Lisans Tezi], Eskişehir: Anadolu Üniversitesi; 2002.
116. Gökbüzoğlu B. Ergenlerin saldırganlık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yüksek Lisans Tezi], İstanbul: Marmara Üniversitesi; 2008.
117. Karakuzulu E. Savunma ve dövüş sporları yapan sporcular ile diğer bireysel sporları yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin incelenmesi [Yüksek Lisans Tezi], Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi; 2018.
118. Bağçeci B, Kinay İ. Öğretmenlerin problem çözme becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 2013; 12(44):335-347.
119. Pehlivan Z, Konukman F. Beden eğitimi öğretmenleri ile diğer branş öğretmenlerinin problem çözme becerisi açısından karşılaştırılması. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 2004; 2(2):55-60.
120. Diker Coşkun Y, Öztuna Kaplan A. Öğretmenlerin problem çözme yeterlik alguları ve yeni yaklaşımları uygulamada yaşadıkları problemler. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2013; (22):59-75.
121. Bal M. Okul öncesi öğretmenlerinin problem çözme becerileri ile eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi; 2011.
122. Serin O. Sınıf öğretmenlerinin problem çözme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*. 2006; 142(31):80-88.

123. Bozkurt N, Serin O, Emran B. İlköğretim birinci kademe öğretmenlerinin problem çözme becerileri, iletişim becerileri ve denetim odağı düzeylerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri; 2004.
124. Derwent F. Lise öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ve sportif aktivitelere katılımı ilişkisi [Yüksek Lisans Tezi], Ankara: Gazi Üniversitesi; 2007.
125. Tetiana P, Vladimir P, Vladyslava S, Anna P, Tetiana B, Igor F. Manifestations of aggression in elite athletes. *Journal of Physical Education and Sport*. 2021;21(2):797-802.
126. Korobeynikov G, Cynarski WJ, Mytskan B, Dutchak M, Korobeynikova L, Nikonorov D. The psychophysiological state of athletes with different levels of aggression. *Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology*. 2019;19(1):62-6.
127. Chernozub A, Korobeynikov G, Mytskan B, Korobeinikova L, Cynarski WJ. Modelling mixed martial arts power training needs depending on the predominance of the strike or wrestling fighting style. *Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology*. 2018;18(3):28-36.
128. Pačesová P, Šmela P. Aggression and anxiety trait level of young male contact and noncontact athletes. *Acta Gymnica*. 2020;50(1):9-15.
129. Khan MJ, Fazaldad G, Waheed A, Arif H. Level of aggression among athletes and non athletes. *Shield: Research Journal of Physical Education & Sports Science*. 2017;12:30-9.
130. Kotarska K, Nowak L, Szark-Eckardt M, Nowak M. Selected healthy behaviors and quality of life in people who practice combat sports and martial arts. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2019;16(5):875.
131. Trivedi R, Pinto E. A comparative study of aggression between contact game and non-contact game players of Maharashtra. *International Journal of Sports, Health and Physical Education*. 2015;2(2):137-40.
132. Gee CJ, Leith LM. Aggressive behavior in professional ice hockey: a cross-cultural comparison of North American and European born NHL players. *Psychology of Sport and Exercise*. 2007;8(4):567-83.
133. Yetis U. Analysis of aggression levels in individual and team athletes. *Studies on Ethno-Medicine*. 2016;10(1):15-22.
134. Singh S. A comparative study on level of aggression among the male university players of hockey, football and basketball. *International Journal of Physiology, Nutrition and Physical Education*. 2021;6(2):366-368
135. Gencheva N. Aggression in youth athletes. *Research in Kinesiology*. 2015;43(2):205-209.
136. Driver HS, Taylor SR. Exercise and sleep. *Sleep Medicine Reviews*. 2000; 4:387-402.
137. Ayar S. Milli kürekçiler ile sedanter bireylerde algılanan ve ölçülen gerçek uyku kalitesinin karşılaştırılması [Yüksek Lisans Tezi], Düzce: Düzce Üniversitesi; 2017.

138. Demirel H. Sleep quality differs between athletes and non-athletes. Clin Invest Med December 2016; 39(6).
139. Eliöz M, Çebi M, İslamoğlu İ. Takım ve Bireysel Sporların Uyku Kalitesinin İncelenmesi. Journal of Turkish Studies. 2018; 13(26):581-591.
140. Öztürk L, Vardar S.A, Bulut E, Kurt C, Yaprak M. Tam ve kısmi uyku yoksunluğunda vücut sıcaklığı ve uykuluk düzeyi arasındaki ilişki. Trakya Univ Tıp Fak Dergi. 2006;23(2):88-94.

EKLER

EK-1. Kişisel Bilgi Formu

Yukarıda verilen bilgileri okudum ve anladım. Çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılmayı ve verdiğim bilgilerin bilimsel araştırmalarda kullanılmasını kabul ediyorum.

1. Cinsiyetiniz: ErkekKadın
2. Yaşınız: 18 Yaş Altı 18-25 26-33 33 ve üzeri
3. Eğitim durumunuz: İlköğretim LiseÖn Lisans Lisans Lisansüstü
4. Kaç yıldır Hokey Branşı ile uğraşıyorsunuz? 5 yıl ve altı ... 5-10 Yıl Arası ... 10 Yıl ve Üstü ...
5. Hangi Lig Seviyesinde mücadele ediyorsunuz ?Süper Lig1. Lig..... 2.Lig
6. Günde ortalama kaç saat uyuyorsunuz?
7 Saatten az uyurum..... 7-9 Saat uyumaya özen gösteririm..... 9 Saatten fazla uyurum.....

EK-2. Ölçek İzni

Problem Çözme Ölçeği Kullanım İzni

ölçek izni Gelen Kutusu x

Gulsen T. <gulsen Turk@yahoo.com> 24 Mar 2022 18:11 (9 gün önce) ☆ ↵

Alıcı: ben

Merhaba Kağan,
Problem Çözme Becerileri Ölçeği'ni araştırma amaçlı olarak kullanmanızda benim açımdan bir sakınca bulunmamaktadır. Ancak sizden önemli ricam, Ölçeğin başka kopyalarını değil; size gönderdiğim kopyasını ve Ölçek formunun son sayfasındaki kaynakları da kullanmanızdır. Kaynakları ekte dijital ortamda gönderiyorum. Ayrıca, Ervanterin orijinalinin P. Paul Heppner tarafından geliştirilmiş olduğu bilgisiyle gerekli referanslarının da çalışmanızda verilmesi gerekecektir. Çalışmanızda başarılar dilerim.

Nesrin Hisli Sahin, PhD
Adjunct Professor
School of Psychology & Counseling
Fairleigh Dickinson University
285 Madison Ave
Madison, NJ 07940
e-mail: nesrinhislisahin@gmail.com

3 Ek

PÇE Puanlama For... PÇE.pdf Psychometric Prop...

Saldırganlık Ölçeği Kullanım İzni

Saldırganlık Ölçeği Kullanım İzni Gelen Kutusu x

KAĞAN ÖZKAN 15 Ara 2021 Çar 23:39 ☆

Sayın Prof.Dr.Hanife Andaç DEMİRTAŞ MADRAN hocam, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Sporda Psikosos

Andaç Demirtaş Madran <andac@baskent.edu.tr> 19 Ara 2021 Paz 21:31 ☆ ↵

Alıcı: ben

Sayın Özkan,
Ölçeği çalışmanızda kullanmanız uygundur. Az sonra bir e-posta yönlendireceğim. Başarılar dilerim...

KAĞAN ÖZKAN <konzkn9@gmail.com>, 15 Ara 2021 Çar, 23:39 tarihinde şunu yazdı:

Yanıtla Yönlendir

EK-3. Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği

Aşağıdaki her bir maddeyi okuyarak, bu madde sizin için her zaman doğru ise “ Tamamen Katılıyorum ”, genelde doğru ise Katılıyorum ”, emin değilseniz “ Kararsızım ”, genelde doğru değilse “ Katılmıyorum ”, hiçbir zaman doğru değilse “ Kesinlikle Katılmıyorum ” şeklinde işaretleme yapmanız rica olunur.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Bazı arkadaşlarım benim öfkeli biri olduğumu söylerler					
2. Gerekirse hakkımı korumak için şiddete başvurabilirim					
3. Birisi bana fazlasıyla iyi davrandığında “acaba benden ne istiyor” diye düşünürüm					
4. Arkadaşlarımın görüşlerine katılmadığım zaman bunu onlara açıkça söylerim					
5. Öfkeden deliye döndüğümde birşeyler kırıp dökерim					
6. İnsanlar benim görüşlerime katılmadıklarında onlarla tartışmaktan kendimi alıkoyamam					
7. Zaman zaman bazı olaylara/kişilere yönelik kızgınlığım uzun süre bitmek bilmez					
8. Bazen başkalarına vurma dürtümü kontrol edemiyorum					
9. Sakin yapılı biriyimdir					
10. Tanımadığım insanlar bana fazla yakın davrandıklarında onlara şüpheyle yaklaşırım					
11. Daha önce, tanıdığım insanları tehdit ettiğim oldu					
12. Çok çabuk parlar ve hemen sakinleşirim					
13. Birisi bana sataşırsa kolaylıkla onu itip tartaklayabilirim					
14. İnsanlar sinirimi bozduklarında kolaylıkla onlar hakkında ne düşündüğümü söyleyebilirim					
15. Zaman zaman kıskançlık beni yiyip bitirir					
16. Bir insana vurmanın mantıklı bir gerekçesi olamayacağını düşünüyorum					
17. Bazen hayatın bana adaletsiz davrandığını düşünürüm					
18. Öfkemi kontrol etmekte zorluk çekerim					
19. Yapmak istediğim birşey engellendiğinde kızgınlığımı açıkça ortaya koyarım					
20. Zaman zaman insanların arkamdan güldüğü duygusuna kapılırım					
21. İnsanlarla sıkça görüş ayrılığına düşerim					
22. Birisi bana vurursa ben de karşılık veririm					
23. Bazen kendimi patlamaya hazır bir bomba gibi hissediyorum					
24. Diğer insanların her zaman çok iyi fırsatlar yakaladıklarını düşünüyorum					
25. Birisi beni iterse onunla kavgaya tutuşurum					
26. Arkadaşlarımın arkamdan konuştuklarını biliyorum					
27. Arkadaşlarım münakaşacı/tartışmayı seven biri olduğumu söylerler					
28. Bazen olmadık şeylere ortada mantıklı bir neden yokken aniden sinirlenir, tepki veririm.					
29. Çoğu insana kıyasla daha sık kavgaya karıştığımı söyleyebilirim.					

BUSS-PERRY SALDIRGANLIK ÖLÇEĞİ (BUSS-PERRY AGGRESSION QUESTIONNAIRE-BAQ)

EK-4. Problem Çözme Envanteri

Yanıtlarınızı aşağıdaki ölçeğe göre değerlendirin:

- (1) *Hep böyle davranırım*
- (2) *Çoğunlukla böyle davranırım*
- (3) *Sıklıkla böyle davranırım*
- (4) *Arada sırada böyle davranırım*
- (5) *Ender olarak böyle davranırım*
- (6) *Hiç böyle davranmam*

Ne kadar sıklıkla böyle davranırsınız?

	1	2	3	4	5	6
1. Bir sorunumu çözmek için kullandığım çözümleri başarısız ise bunların neden başarısız olduğunu araştırmam.*						
2. Zor bir sorunla karşılaştığımda ne olduğunu tam olarak belirleyebilmek için nasıl bilgi toplayacağımı uzun boylu düşünmem.*						
3. Bir sorunumu çözmek için gösterdiğim ilk çabalar başarısız olursa o sorun ile başa çıkabileceğimden şüpheye düşerim.*						
4. Bir sorunumu çözdükten sonra bu sorunu çözerken neyin işe yaradığını, neyin yaramadığını ayrıntılı olarak düşünmem.*						
5. Sorunlarımı çözmek konusunda genellikle yaratıcı ve etkili çözümler üretebilirim.						
6. Bir sorunumu çözmek için belli bir yolu denedikten sonra durur ve ortaya çıkan sonuç ile olması gerektiğini düşündüğüm sonucu karşılaştırırım.						
7. Bir sorunum olduğunda onu çözebilmek için başvurabileceğim yolların hepsini düşünmeye çalışırım.						
8. Bir sorunla karşılaştığımda neler hissettiğimi anlamak için duygularımı incelerim.						
9. Bir sorun kafamı karıştırdığında duygu ve düşüncelerimi somut ve açık seçik terimlerle ifade etmeye uğraşmam. Ω						
10. Başlangıçta çözümünü fark etmesem de sorunlarımın çoğunu çözmeye yeteneğim vardır.						
11. Karşılaştığım sorunların çoğu, çözebileceğimden daha zor ve karmaşıktır.						
12. Genellikle kendimle ilgili kararları verebilirim ve bu kararlardan hoşnut olurum.						
13. Bir sorunla karşılaştığımda onu çözmek için genellikle aklıma gelen ilk yolu izlerim.*						
14. Bazen durup sorunlarım üzerinde düşünmek yerine, gelişigüzel sürüklenip giderim.*						
15. Bir sorunla ilgili olası bir çözüm yolu üzerinde karar vermeye çalışırken seçeneklerimin başarı olasılığını tek tek değerlendirmem.*						
16. Bir sorunla karşılaştığımda, başka konuya geçmeden önce durur ve o sorun üzerinde düşünürüm.						
17. Genellikle aklıma ilk gelen fikir doğrultusunda hareket ederim.*						
18. Bir karar vermeye çalışırken her seçeneğin sonuçlarını ölçer, tartar, birbirleriyle karşılaştırır, sonra karar veririm.						
19. Bir sorunumu çözmek üzere plan yaparken o planı yürütebileceğime güvenirim.						
20. Belli bir çözüm planını uygulamaya koymadan önce, nasıl bir sonuç vereceğini tahmin etmeye çalışırım.						
21. Bir soruna yönelik olası çözüm yollarını düşünürken çok fazla seçenek üretmem.*						
22. Bir sorunumu çözmeye çalışırken sıklıkla kullandığım bir yöntem, daha önce başıma gelmiş benzer sorunları düşünmektir. Ω						
23. Yeterince zamanım olur ve çaba gösterirsem karşılaştığım sorunların çoğunu çözebileceğime inanıyorum.						
24. Yeni bir durumla karşılaştığımda ortaya çıkabilecek sorunları çözebileceğime inancım vardır.						
25. Bazen bir sorunu çözmek için çabaladığım halde, bir türlü esas konuya giremediğim ve gereksiz ayrıntılarla uğraştığım duygusunu yaşarım.*						
26. Ani kararlar verir ve sonra pişmanlık duyarım.*						
27. Yeni ve zor sorunları çözebilme yeteneğime güveniyorum.						
28. Elimdeki seçenekleri karşılaştırırken ve karar verirken kullandığım sistematik bir yöntem vardır.						
29. Bir sorunla başa çıkma yollarını düşünürken çeşitli fikirleri birleştirmeye çalışmam. Ω						
30. Bir sorunla karşılaştığımda, bu sorunun çıkmasında katkısı olabilecek benim dışındaki etmenleri genellikle dikkate almam.*						
31. Bir konuyla karşılaştığımda, ilk yaptığım şeylerden biri, durumu gözden geçirmek ve konuyla ilgili olabilecek her türlü bilgiyi dikkate almaktır.						
32. Bazen duygusal olarak öylesine etkilenirim ki, sorunumla başa çıkma yollarından pek çoğunu dikkate bile almam.*						
33. Bir karar verdikten sonra, ortaya çıkan sonuç genellikle benim beklediğim sonuca uyar.						
34. Bir sorunla karşılaştığımda, o durumla başa çıkabileceğimden genellikle emin olamam.*						
35. Bir sorunun farkına vardığımda, ilk yaptığım şeylerden biri, sorunun tam olarak ne olduğunu anlamaya çalışmaktır.						

EK-5. Etik Kurul Değerlendirme ve Karar Formu

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ ETİK KURUL DEĞERLENDİRME VE KARAR FORMU		K - Q TSE-ISO-EN 9000	
Değerlendirme Talebinde Bulunan Kişi/Kurum	Doç. Dr. Murat ATASOY		
Değerlendirme Başvuru Tarihi	04.04.2022		
Değerlendirilmesi Talep Edilen Eserin/Araştırmanın Adı	Çim Hokeyi Sporcularının Saldırganlık ve Problem Çözme Yeteneklerinin İncelenmesi		
Değerlendirilmesi Talep Edilen Araştırma/Ölçek/Anket/Görüşme Formu			
Değerlendirmeyi Yapan Etik Kurul	KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULU		
Değerlendirme Toplantı Bilgileri	Yeri	Tarihi	Saati
	IIBF Dekanlığı Makam Odası	21.04.2022	11:00
Karar No	Karar Tarihi	21.04.2022	
	Karar No	2022/03/56	
Karar Sonucu	(X) Kabul	(X) Oybirliği	
		() Oy Çokluğu	
	() Ret	() Oybirliği	
		() Oy Çokluğu	

Etik Kurulumuz, yukarıda başvuru bilgileri yer alan eser/araştırma için toplanarak bilimsel araştırmalar ve yayın etiği açısından değerlendirme yapmış ve aşağıda gerekçesi açıklanan karar(lar)ı almıştır:

Karar ve Gerekçesi

Doç. Dr. Murat ATASOY'a ait "Çim Hokeyi Sporcularının Saldırganlık ve Problem Çözme Yeteneklerinin İncelenmesi" konulu proje araştırmasının bilimsel araştırmalar etiği açısından değerlendirilmesinde kabulüne *oy birliğiyle karar verilmiştir.*

**Etik Kurul Başkanı
Prof. Dr. Nur ÇETİN**

(Form No: FR-586 - Revizyon Tarihi: / / - Revizyon No:)

EK-6. Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Kağan ÖZKAN
Doğum Yeri	
Doğum Tarihi	
Uyruğu	T.C.
Telefon	
e-Posta Adresi	
Web Adresi	

Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Hacettepe Üniversitesi
Fakülte	Spor Bilimleri Fakültesi
Bölümü	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği
Mezuniyet Yılı	2016

Makale ve Bildiriler
Özkan K. Çim hokeyi antrenörlerinin algılanan stres düzeylerinin belirlenmesi. 15. Ulusal Spor Bilimleri Öğrenci Kongresi. Gazi Üniversitesi; 2023.